

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: 1. 6. 28.

.....
.....
.....

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

Ministeri Söderhjelmmin raportti no 1.
Julkolma

23/I 1928

SUOMEN LÄHETYSSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, tammikuun 23 päivänä 1928.

N:o 124.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 3 / 150 No. D. 19 28		
25/1-28	28	LIT.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CR	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raport-
tini N:o 1, joka käsittelee valtiopäiväin alkajaisia ja
budjettiehdotusta sekä työselkkauksia.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Antoni J. J. Procopé

Herra Hj. J. Procopé,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, tammikuun 23 päivänä 1928.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
№ 3 / 50 Sae D. 19 28		
25/1-28	№	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Ce	

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 1.

Valtiopäiväin alka-
jaiset.
Budjettiehdotus.

Valtiopäivät kokoontuivat t.k. 11 p. kuulemaan Kuninginkaan valtaistuinpuhetta.

Siinä puhuttiin ensin Kansainliiton harrastuksista taloudellisten suhteiden parantamiseksi ja luvattiin myötävaikutusta vapaamman tavaravaihdon ja kasvavan yhteistyön edistämiseksi. Pohjoismaitten kanssa on kaikilla aloilla yhteistyötä jatkettu, kaikkien näitten maitten välillä on nykyään olemassa yhdenmukainen järjestelmä sitovia, esiintyvien riitakysymysten rauhallista ratkaisua tarkoittavia sopimuksia, ja Suomen kanssa on tehty kauppasopimus, josta kuningas toivoi että se edelleen lujittaisi Ruotsin ja Suomen väliset siteet. Sitten ennustettiin uusia lainsäädöksiä perintöoikeuden alalla, työriittäisuuksien ja tapaturmavakuutuksen selvittämiseksi. Kaikenmoisten parannusten ja uudistusten joukossa mainittiin erikoisesti puhelinkaapeli Suomeen. Tärkein kohta sisäpoliittiselta kannalta oli kuitenkin, että valtaistuinpuheessa ilmoitettiin sekä tulo- että omaisuusveron alentamista; samoin tulisi sokerivero vähennettäväksi niinkuin myöskin valtion rautateitten tavarakuljetusmaksut.

Samana päivänä esitettiin kamareille "Statsverkspropositionen", budjettiehdotus, joka sisältyy 12 painettuun erikokoiseen niteeseen, paksuin niistä ("åttonde huvdttiteln", opetus- ja kirkollisdepartementin budjetti) käsittäen 668 tiheää painosivua.

Loppusumma on vähän päälle 734 miljoonaa kruunua, viime vuoden ollessa lähes 711 miljoonaa. Tämä 24 miljoonan lisäys johtuu osittain siitä, että kalliinajan

lisäys valtion virkamiehille nyt lasketaan 171:n indeksin mukaan (viime vuonna 168), osittain tarvittavista uutisrakennuksista (7 milj.),joista monet pannaan toimeen työttömyyden ehkäisemiseksi. Uusi koulujärjestelmä vaatii myöskin suuria lisäsummia. Sen sijaan on puolustusbudjetti vähennetty 4 miljoonalla (se on lähes 134 milj.),ja on puolustusdepartementtiin kuuluvien viranomaisten vaatimuksista leikeltä koko 26 milj. Kun 1925 suuri armeijareformi päätettiin, laskettiin kustannukset tulevaisuuden varalle noin 100 milj. vuodessa. Odottamaton lisäys johtuu siitä, että ylimenoaika vaatii suuria kustannuksia, eläkkeitä j.n.e., sekä siitä, että laivaston korjausrakennuksiin nyt on huomattu tarvittavan yli 4 milj. enemmän kuin mitä 1925 laskettiin. - Mitä taloudelliseen puolustusvarustukseen tulee, on siitä erityinen esitys annettava.

Muutamat kohdat ulkodepartementin budjettiehdotuksessa voivat ehkä herättää meilläkin mielenkiintoa. Kuten eräessä edellisessä raportissani mainitsin, asetti ulkoministeri viime syksynä asiantuntijakomitean tutkimaan ja ehdottamaan mahdollisesti toimitettavia uudistuksia (etenkin säästäväisyyden näkökohtia silmällä pitäen) sekä ulkoedustuksen että sisäisen järjestetyn alalla. Tämän komitean ehdotuksesta on pyydetty eri järjestelmiltä lausuntoja. Ennenkuin ne ovat saapuneet, ei ulkoministeri sano voivansa määrätä kantaansa, mutta silloin tulee esitys annettavaksi. Eräessä kohdassa, missä komitea on ollut yksimielinen, saattaa ulkoministeri kuitenkin siihen nyt jo yhtyä. Se koskee ulkoedustuksen henkilökunnan muuttoapua. Valtion tilintarkastajat olivat ehdottaneet, että lähetystöjen päälliköille (ja mahd. sihteerille) valtio hankkisi huonekaluja laajemmasta määrin kuin tähän asti, jotta siten ylen suuret muuttokustannukset supistuisivat; moneen syyhyn perustuen, komitea ei kuitenkaan luullut voivansa hyväksyä tätä näkökohtaa, ja siten jäi

budjettiin otettu tätä koskeva erä 200,000 kr. muuttamatta.

Rahdon mainita, että ne järjestelmät, joitten lausunnot yllämainitun komitean ehdotuksesta ovat jo tähän mennessä tulleet tunnetuiksi, pontevasti alleviivaavat edustuksen lisäämisen tarpeellisuutta Etelä-Amerikan valtioissa. Tämä on yhteydessä sen kanssa, mitä ennen olen ilmoittanut Ruotsin suurista ponnistuksista vientinsä suhteen näille maille. Enkä voi olla vielä kerran muistuttamatta, mitenkä meilläkin olisi syytä ottaa lopullisesti harkittavaksi ainakin yhden lähetystön perustaminen Etelä-Amerikkaan. (Ruotsilla on tässä maanosassa 2 lähetystöä, joista argentinalainen on akreditoitu 5 muussa maassa, ja niitä ehdote-¹⁾taan lisättäväksi, sekä 6 pääkonsulaattia)

Remissikeskustelu, joka tapahtui t.k. 18 p., oli jotakuinkin laimea eikä oikeastaan tarjonnut muuta merkille pantavaa, kuin että ensi syksyn eduskuntavaalit jo puheissa häämöttivät taivaanrannalla. Vanhan tavan mukaan ryhtyivät oikeiston iäkkäät johtajat kummassakin kamarissa, hrat Trygger ja Lindman, alkuhyökkäykseen, minkä jälkeen sosialistiset johtomiehet, hrat Möller ja P.A.Hansson, koettivat parastaan. Pääministeri ensin, ja sitten eri departementtipäälliköt, vastasivat. Hra Ekmanilla ei ollut mitään loistava päivää. Hänen väittelynsä keskittyi jotenkin naiiviin ydinkohtaan: koska oikeisto ja vasemmisto ovat yhtä tyytymättömät hallituksen politiikkaan, seuraa siitä, että totuus on niiden välillä, siis että juuri hallituksen politiikka^{paras ja/} on ainoa oikea. Myönnettävä on, että oikeisto käytti hiljaisempaa kieltä kuin sosialidemokraatit. Paljon oikeata oli kyllä P.A.Hanssonin suuressa puheessa,

---

1) Rohkenen tässä yhteydessä myöskin pyytää hra Ministeriä kääntämään huomionsa sille ehdotukselle Chilen kanssa tehtävästä kauppasopimuksesta, minkä esitin jo viime syksynä, lähettäen myöskin Ministeriölle Norjan ja Chilen välisen kauppasopimuksen tekstin.

mutta ulottaen sen kaikenlaisiin tällä hetkellä aktuaali-
teettiä kaipaaviin asioihin, hän liiaksi läheni vaalipu-
heen sävyä. Oikeiston hyökkäys nojautui etupäässä puolus-
tusbudjettiin, sosialidemokraatit taas ilmoittivat vastusta-
vansa hallituksen veropolitiikkaa, katsoen sen hyödyttävän
ainoastaan varakkaita luokkia - hra Hansson sai varmasti
suuret joukot mukaansa väittäessään esim., että 2000:n
kruunun vuosituloa kohti veroalennus tekisi 30 äyriä. Muu-
ten olivat sosialistien mielestä pikemmin välilliset kuin
välittömät verot vähennettävät, säästettävät varat olisivat
sijoitettavat toisin kuin mitä hallitus ehdotti j.n.e. -
Eri tahoilta moitittiin nykyisen väkijuomajärjestelmän hoi-
toa, joka juuri viime aikoina taas tuon tuostakin on
lehdissä ollut tavallista ankaramman arvostelun alaisena.
Kumminkin suoriutui hallitus jotakuinkin kaikista näistä
hyökkäyksistä, joista ei mikään ollut omiansa sitä varsi-
naisesti uhkaamaan. Mutta muistettava on toiselta puolen,
ettei hallituksen tärkeimpien esitysten (n.k. kunnallisvero-
tusta koskevan) sisällyksestä vielä mitään varmuudella tie-
detä.

Lähetekeskustelussa annetut viittaukset esiintyi-
vät kouraantuntuvammassa muodossa, kun t.k. 21 p. sellaisten
eduskuntaesitysten jättämisaika meni umpeen, jotka joutuvat
pysyvien valiokuntien käsiteltäviksi. Niitä annettiin koko-
naan lähes kuusisataa. Kaikki eivät ole samanarvoisia; (eräs
sosialistinen naisedustaja ehdottaa esim. että eduskuntata-
lon siivojattaret asetettaisiin vakinaiselle palkkaukselle),
mutta useat koskevat päivän palavia kysymyksiä ja tule-
vat aiheuttamaan ankaria yhteentörmäyksiä. Niin oikeiston
suuri puolustusesitys, missä vaaditaan 1925 vuoden uudis-
tuksen rajojen sisällä takeita siitä, että jällellä olevat
rykmentit todellakin tulevat vastaamaan puolustustarkoitus-
taan; tähän liittyy toinen esitys, mikä tahtoo melkoisesti

korottaa lentoaseelle määrätyt erät. Sosialistiselta taholta esitetään pitkälle meneviä vaatimuksia. Koko ryhmän puolesta jätetään 7 esitystä. Ensimmäisessä pyydetään hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin kysymyksen selvittämiseksi millä ehdolla voitaisiin perustaa valtion afääripankki. Tässä esitetään laaja, suurten yksityispankkien liikettä, niiden tuloja j.n.e. valaiseva aineisto. Toisessa suuressa esityksessä kosketellaan erästä yhteiskunnan peruskysymystä: omaisuuden jakoa. Anotaan nimittäin selvittämistä siitä, millä tavalla perintövero olisi uudistettava, jotta suuret omaisuudet saataisiin rajoitetuiksi ja taiseempi omaisuudenjako ylipäänsä saavutettaisiin. Esitystä seuraa laaja selonteko omaisuuden jaosta Ruotsissa sekä muutamissa muissa maissa. Tämän yhteydessä esitetään kolmanneksi, että tulo- ja omaisuusvero ylipäänsä asetettaisiin uudelle kannalle, jotta suurempia tuloja voitaisiin veroittaa tuntuvammin kuin nyt; harkittava olisi myöskin, eikö kasvavista veroista voitaisi muodostaa valtion omaisuusfondia j.n.e. Neljännessä ryhmäesityksessä vaaditaan eläkkeet asetettaviksi sille kannalle, että ne riittävät välttävään toimentuloon. Että muutamat juuri äsken mainituista motiveerauksessaan selvästi viittaavat vaalien läheisyyteen, lienee kieltämätöntä. Mutta toiselta puolen on ymmärrettävissä, että tässä maassa, missä työväki näkee suurten yritysten menestyksen kautta yhä enenevien tulojen kasaantuvan johtajien ja osakkaitten käsiin, sekä siten yhä useampien miljoonaomaisuuksien muodustuvan, se ei tyydy niihin kuitenkin sängen hyviin elinehtoihin, joitten varassa se nykyjään elää, vaan pyrkii luomaan itselleen vielä turvallisemman toimeentulon, huomaamatta, kuinka sen omat hyvinvoinnin mahdollisuudet siltä supistetaan jos sen työnantajien voitonmahdollisuudet rajoitetaan. Mitä perintöoikeuteen tulee, on se selvästi vanhentuneella kan-

nalla ja sen vuoksi myöskin juuri nyt lainopillisella taholla uudistushommien alaisena (Suomihan on ottanut niihin osaa); muutamat äskeiset tapaukset, jolloin suunnattomat omaisuudet ovat siirtyneet hyvin kaukaisille, ei edes Ruotsissa asuville sukulaisille, ovat osaksi aiheuttaneet nyt annettavan hallituksen esityksen, joka kuuleman mukaan tulee määräämään, etteivät edes serkukset ole oikeutettuja perimään, kuten tähän saakka. Perintövero on kylä täällä suuri ja lisääntyy kuta suurempi omaisuus on ja kuta kaukaisempi sukulaisuus. Mutta sittenkin tuntuu luonnottomalta, että esim. monen vanhan suvun nuoret ja toimettomaan elämään kasvatetut vesat joutuvat hallitsemaan jättiläismaatiloja ja tuhlaamaan miltei rajattomia pääomia. Tällaisista seikoista johtuu kaikkein suurimmaksi osaksi tyytymättömyys: ettei se ole suurempi vähävaraisen, huonosti palkatun porvariston keskuudessa, riippunee jonkun verran kansallisesta ylpeydestä siitä, että maassa on olemassa noin hienoja pohattoja. Ruotsin porvaristo on sydämen pohjassaan sangen konservatiivinen, ja tässäkin suhteessa on vielä vallalla joku jäännös perinnäisestä feodaalisesta katsantokannasta.

Ruotsin-Suomen suhteita tavallaan koskeva esitys on se, missä kaikki Pohjoisruotsin edustajat (^{puhetorvina} piispa Bergqvist ensimmäisessä, sosialisti Hage toisessa kamarissa) ovat allekirjoittaneet ja joka tarkoittaa 1 miljoonan erän määräämistä Ylitornio-Pajalan radan rakentamisen aloittamista varten. Motiveerauksessa sanotaan, että jollei Ruotsin valtio ryhdy samoihin toimenpiteisiin kuin mihin on Suomen puolelta ryhdytty, on vaara olemassa, että ruotsalaisen Tornionlaakson väestön "kaupalliset ja ihanteelliset suhteet" suuntautuvat Suomeen päin. Sitä paitsi voisivat nämät toimenpiteet parantaa Ruotsin puolella laajassa määrin vallitsevaa työttömyyttä. Kysymys koskee, niin lausuvat esittäjät, kansallista prestige'ä yhtä paljon kuin seudun intressejä.

Työselkkaukset.

Paperimassateollisuuden alalla esitetty välitys-
ehdotus on nyt kiertelemässä ammattiyhdistysten y.m. lau-
suntojen hankkimista varten. Näyttää siltä, että useimmat
tulisivat sitä hyväksymään, vaikkakin parissa paikassa työ-
väkeä on kiihoitettu vastaamaan kielteisesti.

Sen sijaan on lakko Grängesbergin laajoilla työ-
mailla tuonut mukaansa koko joukon sympatialakkoja Poh-
joisruotsin malmialueilla, vaikkakin kaikkialta ilmoitetaan,
että niihin on menty kerrassaan vastahakoisesti. Kaksi
Moskovan kaivostyöläisten edustajaa oleskelee näillä seu-
duilla, kehoittaen lakkolaisia pysymään lujina sekä jael-
len heille avustusta - 3 kr. viikossa henkilöä kohti, mitä
ei kuitenkaan pidetä loistavana.

Ministeri:

H. W. Forsberg

PM
ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: *5*

OSASTO: *C2.*

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmän raportti no 2.

Julkisuus.

14/2 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, helmikuun 14 päivänä 1928.

N:o 277.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
5/57 he. 14 28		
16/2-28	5	LL
RYHMÄ	OSASTO	ALA
5	ey	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raport-
tinin N:o 2, joka käsittelee työselkkauksia, raittiuskon-
gressia ja ulkoministerin vaivoja.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunn-
oitukseni vakuutus..

W. J. Procopé

Herra Hjalmar J. Procopé,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, helmikuun 14 päivänä 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
No 5757 P. O. 1928	
16/2/28	LL
RYHMÄ	ALUE
5	02

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 2.

Työselkkaukset.

Edellisessä raportissani olen lyhyesti kosketellut työselkkauksia, jotka näyttävät voittavan yhä enemmän alaa. Palaan niihin sen vuoksi heittäen silmäyksen asiain kehitykseen aina tämän vuoden alusta.

Aivan samaan aikaan, nim. tammikuun 2 päivänä tapahtui sekä kaivos- että paperimassa-alalla ratkaiseva käänne.

Tammikuun 10 päivänä huomattiin lopullisesti Grängesbergissä, etteivät neuvottelut voineet johtaa tyydyttäviin tuloksiin. Tärkein riitakysymys koski n.s. tonnipalkkaa, mikä on lisäys peruspalkkaan ja minkä määrä on riippuvainen tuotannon tuloksesta. Tämä tonnipalkka on muutamissa tehtaissa, missä teknilliset varustukset ovat korkealla kannalla ja tuotanto siis runsas, voineet nousta hyvinkin korkealle. Työntantajat olisivat tahtoneet määrätä tässä jonkun maksimirajan (10 % peruspalkasta), mutta tähän eivät työläiset suostuneet. Siten seurasi lakko 23/I, johon ottaa osaa n. 4,500 miestä.

Paperimassateollisuuden alalla saavutettiin, kuten ennen olen ilmoittanut, yksimielisyys välittäjien kesken, mutta kun ei työläisten välittäjillä ollut ratkaisevia valtakirjoja, vaan asia lopullisesti jätettiin ammattijärjestöjen määrättäväksi, asettui näitten enemmistö kielteiselle kannalle, eikä sopimuksesta tullut mitään. Päinvastoin vei tilanne mukaansa sen, että sahateollisuudessaakin tapahtui työsulku, mikä kohtasi 18,000 työläistä, entisten 17,000 lisäksi. Vaara oli lähellä, että myöskin paperitehtaat joutuisivat samaan pyörteeseen, mutta kun heidän asiamiehensä muutama päivä sitten tapahtuneissa neuvotteluissa jättivät kysymyksen

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

työsulun julistamisesta työnantajaliiton ratkaistavaksi, ja tämä on päättänyt lykätä ratkaisun toistaiseksi, on rauha vielä vallalla.

Välityskomisioni, minkä puheenjohtajana on maaherra Elmquist, on ryhtynyt uusiin yrityksiin, mutta tilanteen ollessa hyvin arka, tässä toistaiseksi ei ole kysymys muusta kuin varovaisista tunnustelemisista. Välittäjien mielestä on välttämättömänä edellytyksenä nyt ensiksikin se, että työläisten asiamiehet saavat valtuutuksia, joitten nojalla he voivat tehdä ratkaisevia päätöksiä. Tämän saavuttamiseksi he juuri eilen ovat lähettäneet asianomaisille siihen suuntaan menevän kehoituksen, pyytäen heitä samalla saapumaan neuvotteluihin 23 p. tätä kuuta ja pitämään huolta siitä, ettei sillä välin sulkua laajenneta.

Kokonaan käsittävät nämä työseisahdukset noin 40,000 työläistä. Norjalaiselta taholta on heille luvattu 1 miljoonan avustus. - Pienempiä paikallislakkoja ilmestyy siellä ja täällä. Eilen julistettiin lakko Karlskronan laivaveistämössä; 960 miestä joutuu sen kautta työttömäksi.

Raittiuskongressi.

Parin päivän aikana on täällä pidetty suuri raittiuskokous, minkä 400-500 osanottajaa pohtivat kysymystä täydellisen raittiuden aikaansaamisesta joillakin muilla keinoilla kuin kieltolailla, jonka Ruotsin kansa, kuten tunnettu, muutamia vuosia sitten äänesti kumoon. Kongressi oli merkittävä sen kautta, että maltillisempi suunta siinä pääsi vallalle. Vastakkainen, radikaalisempi puoli, joka edustaa nykyisen vapaamielisen hallituksen kantaa väkijuomakysymyksessä, ehdotti, että alkoholi- ja juomien käyttö vähitellen rajoitettaisiin ja vihdoinkin saataisiin lakkautetuksi siten, että "vastakirjojen" entiset haltijat vielä saisivat niitä käyttää, mutta ettei niitä täyskasvuisiksi joutuneille, siis uudelle polvelle, jaettaisi; siten kävisi n. 50 ^{vuoden} kuluttua mahdottomaksi saada ostaa tavaraa. Tätä vastaan väitettiin toiselta, etenkin sosialidemokraattiselta taholta, että tällainen kansan jakaminen kahteen osaan, vastakirjaa omistavaan ja vastakirjaa kaipaavaan, olisi mahdoton. Toinen ehdotus, joka tarkoitti kuntien kielto-oikeuden ulottamista lääneihin, missä se pääsisi vallalle yleisen äänestyksen nojalla, ei myöskään saanut kannatusta, koska katsottiin sen vain johtavan siihen, että lähin ei-raittis lääni saisi hankkia tavaran. Päätöksestä tuli kompromissi, mutta, kuten sanottu, maltilliseen suuntaan menevä. Periaatteellisesti lausuen, että vapaaehtoinen henkilökohtainen raittius on paras turva alkoholi- ja juomien vastaan, ja että toistaiseksi on koetettava saada aikaan osittaisia parannuksia alkoholi- ja juomainsäädännössä sekä edistämään voimassa olevien määräysten hyvää käytäntöön pantoa, päätettiin ohjelmana ajaa "sellaista väkijuomainsäädännön uudistusta, että se paremmin kuin nykyinen järjestelmä voisi johtaa alkoholi- ja juomien käytännön täydelliseen lakkauttamiseen".

Tämä ylimalkainen formuleeraus on siksikin tärkeä, että radikaaliset kieltoystävät olisivat syksyn vaaleja varten tahtoneet saada kiinninlaatuksi jyrkemmän ohjel-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

malausunnon, minkä nojalla he olisivat harjoittaneet propa-
gandatyötä. Vapaamielinen puolue menettää tämän kautta yh-
den tehokkaimmista vaalivalteistaan, ohjelman sanamuoto kun
ei ole sellainen, että se kykenisi ympärillensä kokoomaan
suuria joukkoja.

Ulkoministerin
vaivoja.

Aikaisemmin (22/12 1927 N:o 16 ja 23/1 1928 N:o 1) olen tehnyt selkoa niistä vaikeuksista, joihin ulkoministeri Löfgren on joutunut Rooman lähettiläänpaikan täyttämisen vuoksi ja joita hän on koettanut välttää nimittämällä komitean tutkimaan erinäisiä ulkodepartementtia koskevia kysymyksiä - joihin kuitenkin Rooman lähetystön asia ei millään lailla kuulunut. Komitea oli annettuaan lausuntonsa hajaantunut, lausunto kierteli virastoja, ja ulkoministeri valmistautui sen nojalla antamaan esityksen valtiopäiville - Rooman ministerinpaikan yhä jäädessä avoimeksi. Silloin tapahtui, että Göteborgs Handelstidning johtavassa artikkelissaan 23.1. erittäin ankarasti hyökkäsi hra Löfgrenin kimppuun, esittäen koko hänen syntirekisterinsä ja kehoittaen häntä jättämään paikkansa jollei hän sen hoitamisessa voi käyttää enemmän tarmoa ja päättäväisyyttä. Kirjoituksessa osoitettiin ensiksikin, miten hra Löfgren kansanedustajana 1925 oli yksityisissä toimissa oleskellut Lontoossa juuri kun eduskunnan piti tehdä päätös tärkeimmässä kysymyksessä, mikä vuosikymmeniin oli ollut sen pöydällä, nim. sosialistien varustusvähentämisehdotuksesta; sitten hän oli ministerinä koulukysymyksessä lausunut periaatteellisesti olevansa sosialistista ehdotusta vastaan, mutta kuitenkin äänestänyt sen puolesta; hän oli liian laimeasti ajanut Norbergin vakoilujuttua, eikä vaatinut Sovjetin lähettilään poistamista, mikä olisi ollut hänen velvollisuutensa. Artikkelit herätti tavatonta huomiota, eritotenkin sen vuoksi, että Göteborgs Handelstidning (=prof.Segerstedt) alussa oli tehnyt voitavansa kannattaakseen Ekmanin hallitusta ja että tiedettiin päätoimittajan olevan personallisissa ystävyysuhteissa Löfgrenin kanssa, jonka rouva ("Mia Lecte") on ollut lehden ahkerimpia ja suosituimpia avustajia. Kuitenkin olisi yleisön pitänyt huomata, että Segerstedt jo ennenkin oli antanut Löfgrenille pieniä letkauksia hänen

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

saamattomuudestaan sekä ilmaissut pettymyksensä hallituksen heikkouden johdosta. Joka tapauksessa väitettiin pääkaupungissa, ettei artikkeli sisältänyt muuta kuin "mitä jokikin ihminen Tukholmassa sanoo". Niin ollen tuntui naurettavalta, kun Göteborgs Handelstidningin kilpailija, aivan mitätön Göteborgs-Posten, väitti hyökkäyksen saaneen alkunsa "jonkun suomalaisen klikin vaikutuksesta, joka halusi hämentää Ruotsin ja Venäjän keskeiset välit", minkä väitteen Dagens Nyheterkin, koettaessaan heikosti puolustaa Löfgreniä, leimasi yksinkertaiseksi ja tuulesta temmatuksi.

Göteborgs Handelstidningin kirjoituksen ilmestyttyä sitä seurasi joku päivä myöhemmin toinen, missä rauhallisemmin koetettiin arvostella kaikkia hallituksen jäseniä - sanottiin Löfgrenin kuninkaalle ilmoittaneen nyt asettavansa loppuvaatimuksensa Rooman lähettiläänpaikan suhteen, nim. että se heti olisi täytettävä hänen ehdotuksensa mukaisesti; muussa tapauksessa hän luopuisi virastaan. Kuningas lienee epäröidessään kääntynyt pääministerin puoleen, joka, vaikkakin hän itse oli ollut Sjöborgia vastaan, ankarasti varoitti kuningasta aikaansaamasta muutosta ulkoministeriön johdossa, mikä helposti voisi, hallituksen heikkoon asemaan nähden, viedä kokonaiseen hallituskriisiin. Kuningas antoi perään ja nimitti juuri itse Roomaan lähtiessään, kabinettisihteeriksi Sjöborgin. Kuvaavaa oli silloin, että Tukholman lehdet kaikki tyyni, yksinpä Dagens Nyheterkin, puhuivat tämän asian hoidosta ja Löfgrenin luonteenominaisuuksista aivan samaan sävyyn kuin Göteborgs Handelstidning. Löfgren on henkilökohtaisesti yleisesti pidetty mies, erittäin hyväpäinen, gentlemani, ystävällinen, joskohta hiukan jörö, mutta politiikka sellaisenaan on hänelle vierasta ja häneltä puuttuu suuressa määrin kyky nopeaan, varmaan kannanottoon ja tarmo. Tavaton hajamielisyys vaikeuttaa hänelle sen lisäksi tällaisen viran täsmällistä ja valpasta hoitamista. Joka tapauksessa

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

olisi ehdottomasti suuri vahinko, jos hän tällä hetkellä syystä tai toisesta luopuisi. Hän on erittäinkin diplomaattikunnassa arvossa pidetty.

Kabinettisihteerinpaikan täyttäminen tuottaa suuria vaikeuksia. Lähimpänä kandidaattina on poliittisen osaston päällikkö Westman, mutta häntä pidetään liian nuorena, eikä hänellä ole yksimielistä kannatusta departementissa. Väitetään hallituksen aikovan kaikin voimin koettaa saada paroni Hamiltonin tänne. Ulkoministeri, jonka juuri tapasin, lausui, että nimitys ei tulisi suoritettavaksi ennen kuninkaan paluuta, mikä tapahtuu vasta huhtikuussa. Siihen mennessä voi tietysti hallitus valmistaa asian, mutta tämäkään ei voi tapahtua ennenkuin päätös on tehty ulkodepartementin uudesta organisatiosta, mikä kysymys taas ei voi olla valmis ennenkuin maaliskuun keskivaiheilla.

Ministeri:

Th. F. Söderberg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2

ASIA:

Ministeri Söderhjelmian raportti no 3.
Tukholma

9/3 1928.

SUOMEN LÄHETYSSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BÄSKICKNING
I
STOCKHOLM

N:o 441.

Tukholmassa, maaliskuun 9 päivänä 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
23 8 / 57		28
12/3.28		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cr	

Herra Pääministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raport-
tini N:o 3, joka käsittelee Ruotsin ja Venäjän välisiä
suhteita.

Vastaanottakaa, Herra Pääministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

W. J. S. Sunila

Herra Pääministeri J. E. S u n i l a ,

V.t. Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

H e l s i n k i .

Tukholmassa, maaliskuun 9 päivänä 1928.

ULKOASIA MINISTERIO			
No 8/57 h.e. D. 9 28			
12/3-28	No	LIT.	
OSASTO		ABIA	
S		C2	

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 3.

Ruotsi ja Venäjä.

Tämän kuun 3 p. hyväksyivät eduskunnan molemmat kamarit sen uuden kauppasopimuksen, tahi oikeastaan lisäyksen Ruotsin ja Sovjetin välillä ennen tehtyyn kauppasopimukseen, josta aikaisemmin olen tehnyt selkoa. Suostuntavaliokunta oli esitystä kannattanut, joskohta ilman minkäänlaista intoa, huomauttaen, että sillä oli "vissejä epäilyksiä". Ulkoasiainvaliokunnassa lienee ollut asiasta erimielisyyksiä; oikeiston johtajat, herrat Trygger ja Lindman, saatiin taivutetuiksi asettumaan hyväksyvälle kannalle, mutta hyvin vaikuttavalla taholla saman puolueen keskuudessa oltiin sopimusta vastaan, vaikkeivät nämät edustajat, merkillistä kyllä, olleet saaneet paikkaa ulkovaliokunnassa. Toisessa kamarissa ei suoranaista vastustusta kuitenkaan kuultu. Hra Lindmania kyllä suuresti arvelutti koko sopimus, koska monihenkinen kauppa-delegatio sen kautta tulisi saamaan eksterritorialioikeuden, sen verotuksen ollessa määrättyinä aivan mitättömäksi, ja koska, äsken tapahtuneeseen vakoilijuttuun nähden, ajanhetki oli erinomaisen huonosti valittu sopimusten tekemiseen Sovjetin kanssa, mutta hän katsoi kuitenkin voivansa yhtyä suostuntavaliokunnan laimeaan hyväksymiseen. Kun hra P.A. Hansson sosialistien puolesta oli ilolla tervehtinyt täten tarjoutuvaa tilaisuutta lähempien suhteiden solmimiseksi Sovjetin kanssa, hyväksyttiin esitys ilman äänestystä.

Ensi kamarissa nousi sen sijaan ankara vastarinta. Sen puhutorvena esiintyi ensi sijassa ent. pääministeri Hammarskjöld, jota nyttemmin vain aniharvoin saa Kamarissa kuulla, mutta joka silloin aina vetää puoleensa erittäin suuren huomion. Hänestä oli sängen arveluttavaa laajentaa venäläisten eksterritorialioikeutta kaikkiin kauppa-delegation jäse-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

niin ja heidän asuntoihinsa (ranskalaista "locaux officiels" voi saada merkitsemään mitä tahansa). Sen verotusta kehutaan, mutta itse asiassa pääsevät kaikki delegation 40 jäsentä vapaiksi veroista, ja sen liikevaihdosta asetetaan ainoastaan 4/10 veronalaiseksi. Tämä ei merkitse yhtään mitään, etenkin kun delegation ei tarvitse deklaroida muuta kuin nämät 4/10, jotka siten jäävät kaikkea kontrollia vaille. - On nähty, mitenkä muutamissa tapauksissa asianomaiset valtiot katsovat välttämättömäksi hankkia itselleen pääsyn sovjetdelegatioitten huoneustoihin; onko siis todellakin syytä sulkea ne itseltään kiinni? - Väitetään tuntuvan loukkaavalta, jollei eduskunta ilman muuta suostu ratifioimaan valmiiksi solmittua kauppasopimusta. Mutta muissa maissa ei olla yhtä hienotunteisia, ja eduskunta on velvollinen tyystin harkitsemaan asiaa, joka on sen harkittavaksi lykätty. Seuraus mahdollisesta kieltäytymisestä ei suinkaan käyne kovin vaaralliseksi, koska Venäjä, sen mukaan mitä se itse väittää, on yksi mailman rauhallisimpia maita. Korkeintaan se tulisi jossain määrin supistamaan sekaantumisensa työselkkauksiimme, sotilasasioihimme ja lastemme kasvatukseen. Jollei riski ole sen suurempi, uskallamme kai sen ottaa.

Tämän purevan puheen jälkeen esiintyivät vielä sekä maalaistliittolainen prof. Reuterskiöld, että oikeistolainen päätoimittaja Ljunglund (joka Nya Dagligt Allehandassa oli taitavasti vastustanut sopimusta). Mutta sen jälkeen Trygger nousi sitä puolustamaan huomauttaen, että olisi vaikeata nyt kieltää tältä delegatiolta elinoikeus, kun se kerran oli täällä otettu vastaan, vaikka se olikin aivan tarpeeton. Kuitenkin on oleva syytä tarkoin katsella, miten se toimii ja tarpeen tullessa umpimättä käyttää sitä kuuden kuukauden ylössanomisaikaa, minkä sopimus edellyttää. Maaherra K.J. Ekman, joka oli yhtynyt vastustajiin, pani, esityksen voitettua äänestyksessä suurella enemmistöllä, vastalauseensa, johon yhtyi 20 jäsentä. Tämä vastalause oli jotain ennen kuulumatonta, sen vuoksi

nimittäin, että Ruotsin parlamentarismissa vastalause tavallisesti on varattu yksinomaan sellaisille, jotka eivät ole keskustelun aikana mielipidettään julistaneet.

Keskustelun kuluessa huomautti entinen sosialistinen puolustusministeri, hra P.A.Hansson, että sopimuksen kautta toivottavasti saavutettaisiin lähempi seurustelu ("intimare umgänge") Sovjetin kanssa, vaikkakaan se ei vielä hallitse tavanmukaisia seurustelutapoja.

Puhuessaan minulle joku päivä ennen kamarien käsittelyä tästä esityksestä, ulkoministeri Löfgren lausui hänen koko harrastuksensa Sovjetin suhteen suuntautuvan kumoamaan sen käsityksen, että Ruotsi kuuluisi Sovjetin "piirittäjiin". Hänestä oli Suomellekin edullista, että Ruotsi asettui tällaiselle kannalle.

Tämä kuuluu kyllä kauniilta, mutta todellisuudessa ruotsalaisten koko mentaliteetillä on suuri luontainen taipumus ja vetovoima Venäjää kohti, joten sitä ei ole tarvis minkäänlaisilla erityisillä keinoilla kannustaa. Kaikella Venäjältä tulevalla on täällä itsestään ollut, ja on vieläkin, jonkinmoinen salaperäinen tenhovoima, ja Venäjä on yhäti ruotsalaisille, mitä se aina on ollut, nim. rajattomien mahdollisuuksien maa. Täällä on jonkun viikon oleskellut eräs venäläinen 5-6 miehinen lähetystö, jonka pitäisi ostaa hevosia ja lehmiä; sen tulo toitutettiin lehdissä, sille pidettiin juhlia, missä hallituksen jäseniä oli mukana j.n.e. En tiedä, miten itse kauppa on onnistunut, mutta eilen näin kuitenkin muutamien hevostenomistajien lehdissä varoittavan menemästä Venäjälle myymään ja-loja eläimiä, jotka siellä vain joutuisivat rääkättäviksi ja kidutettaviksi. Sovjetin lähettiläs, hra Kopp, hyvin tunnettu Berlinissä ja Tokiossa harjoittamistaan vehkeistä, sekä hänen vaimonsa, täydellinen Gorkimainen tyyppi, ovat suuressa suosiossa - "on niin omituista nähdä, miten he

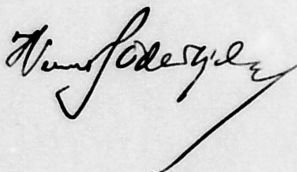
SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

elävät" - ja yksin kuningaskin pysähtyy linnan vastaanotois-
sa tavattoman kauan heidän kanssaan juttelemaan. Kuvaavaa on,
että kun Svenska Dagbladet tiedoitti Ruotsin-Suomen puhelin-
kaapelinsopimuksen allekirjoittamisesta Helsingissä, oli se
otsakkeeksi pannut: "Ruotsi ja Venäjä pääsevät yhteyteen".

Ruotsi on nykyään se maa, mikä Saksan ja ehkä
Norjan rinnalla ylläpitää parhaat välit Sovjetin kanssa.
Että täällä on hereillä vilkas vastustus, sitä en edelleen
tarvinne mainita, mutta kansanpsyke on sellainen. Kuitenkaan
ei bolsjevikien olisi viisasta liiaksi käyttää tätä mieli-
alaa hyväkseen: jo alkaa näkyä työläistenkin keskuudessa
tyytymättömyyden oireita kommunistisen lakko- ja sulkuavus-
tuksen johdosta. Ei, bolsjevismiä täällä ei rakasteta, kauka-
na siitä, mutta Venäjälle ja kaikelle venäläiselle omiste-
taan jonkinmoinen epämääräinen ihailu tuollaisella ruotsalai-
sella pehmeällä tavalla, niin kauan kun se on intressantia,
eikä ollenkaan vaarallista, niin kauan kun se herättää hei-
dänkin puoleltaan rakastettavia eleitä ja rauhan vakuutuk-
sia. Mutta tämän sympatian ilmaukset voivat todellakin mennä
arveluttavan pitkälle sekä yksityisesti että poliittisesti.

Että tämä mieliala olisi Suomelle jossakin suh-
teessa vaarallinen, sitä en tahdo väittää, Mutta kuta lu-
jenmin liitämme Ruotsin meidän intresseihimme, sitä vaike-
ampi sen on mennä Sovjet-kosinnassaan pitemmälle.

Ministeri:

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Ministeri Söderhjelmian raportti no 4.

Fulcholma

2/4-28

SUOMEN LÄHETYS
TUKEOLMASSA

FINLANDS BESICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, huhtikuun 2 päivänä 1928.

N:o 558.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 9 51 Re. 3. 19 28		
4/4-28		LEL
LYHÄ	LOPPO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raportin N:o 4, joka käsittelee täkäläistä tilannetta työriidassa sekä sen suhdetta Sovjettiin.

Vastanottaa, Herra Ministeri, täydellisen kunnioitukseni vakuutus.

Hjalmar J. Procopé

Herra Hjalmar J. Procopé,

Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Tukholmassa, huhtikuun 2 päivänä 1928.

ULKOASIA MINISTERIÖ		
9/51 Sae. O. 1928		
4/4-28		
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	Er	
TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI		

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 4.

Tilanne työriidassa ja suhde Sovjettiin.

Noin 60,000 työläistä lienee tätä nykyä sulussa ja lakossa. Mikäli monelta taholta kerrotaan, alkaa tilanne käydä heille itselleen arveluttavaksi, eikä mieliala näytä ollenkaan innostuneelta. Se ei alun pitäen ole sitä ollut, kuten jo ennen olen huomauttanut: lähtökohta oli liian heikko, vaatimusten ensiksikin ulottuessa monessa suhteessa liian pitkälle - kun esim. vaadittiin lääkäriapua sellaisille työläisten sukulaispiiriin kuuluville henkilöille, joilla ei ollut yhtään mitään suhdetta asianomaiseen työnantajaan - "sympatialakkojen" järjestämisen tuntuessa jotensakin haetulta. Luulajassa oleva varakonsulimme kertoi äsken täällä käydessään, että hänen paikkakunnallaan olevissa kaivoslaitoksissa, missä tällainen lakko on vallalla, löytyy työmiehiä, joitten vuotuinen ansio nousee aina 14,000 kruunuun: helppo on ymmärtää, että heistä tällainen pelkistä abstraktisista syistä johtuva työnseisähdys, mihin heidän oma taloudellinen tilansa ei anna minkäänlaista aihetta ja mikä heiltä vie kaikki tulot kenties kuinka pitkäksi ajaksi, pance heidät miettimään, kun kerran alkuhuumaus on mennyt ohi. Kaivoslakossa onkin jo viikko sitten ryhdytty uusiin neuvotteluihin; massateollisuuden suhteen alkoivat sellaiset maaherra Elmquistin johdolla 29/3. Kuitenkin on toiselta puolen työnantajien mieliala kehittynyt yhä katkerammaksi, sillä aikaa kun toisaalta taas työläisten itsepintaisuus on lujittunut, jotenka siis ei liene kumpasenkään niinkään helppoa tehdä täysikäännös toisiaan lähestymällä. Kun ajattelee, mitä suunnattomia vahinkoja tämä tilanne tuo mukanaan, niin

lienee kuitenkin otaksuttavissa - etenkin siihen nähden, että työnantajien täytynee myöntää ensi alussa asettuneensa kovin leppymättömälle kannalle - että vähitellen terve järkipääsee vallalle. Tällä haavaa näyttää tilanne kaivosalalla jotakuinkin lupaavalta. Paperimassateollisuuden alalla yritti lautakunta parastaan, neuvotellen miltei koko vuorokauden asianomaisten kanssa, mutta tuloksetta: lopulta se itse laati välitysehdotuksen, pyytäen siitä lausuntoa huhtikuun 7 p. Tämä ehdotus on nykyjään ammattiyhdistysten luona kiertämässä, eikä tähän mennessä sen kohtalosta voi mitään sanoa. Tukholman laivaveistämöillä on tilanne henkilökohtaisten hankausten johdosta kärjistynyt. Sokeriteollisuudessa on lakko ja sitä seuraava sulkuloittunut muutamiin Keski-Ruotsin raakasokeritehtaisiin. Kolmessa Skoonen kumitehtaassa odotetaan sopimusten ylössanomista näinä päivinä. Jos kuitenkin, niinkuin on syytä toivoa, työrauha saadaan palautetuksi tärkeimmillä aloilla, tulevat muut epäilemättä seuraamaan esimerkkiä.

Sangen ikävän huomion on koko maassa herättänyt se tosiasia, että kaivostyöläiset ovat ottaneet vastaan sekä neuvoja että rahoja Moskovasta - tähän mennessä arvelun mukaan 140,000 kruunua. Tämän yhteistyön historia on lyhyesti seuraava.

Lokakuun 31 p. 1927 tehtiin Moskovassa sopimus venäläisten ja ruotsalaisten kaivostyöläisyhdistysten välillä, minkä tarkoituksena oli "luoda likeinen yhteys veljesyhdistysten välillä". Laajassa pöytäkirjassa, minkä Social-Demokratien vasta 30/3 oli tilaisuudessa julkaisemaan, sitoutuivat yhdistykset m.m. taistelemaan jokaista yrittystä vastaan, minkä tarkoituksena on yhteensovittaa "työnostajien" ja työväen intressejä, luomalla n.s. työ- taikka teollisuusrauha, mikä todellisuudessa vie työväen etujen kukistamiseen; kaik-

kien maan alla työskentelevien työpäivä on rajoitettava 6-tuntiseksi; sosiaalivakuutus on järjestettävä työnostajien kustannuksella; kaivosten ja teollisuuksien kansallistuttaminen ilman korvausta on läpiajettava; luja kansainvälinen taistelurintama on muodostettava j.n.e. Kaksi kolmatta osaa sopimuksesta on omistettu taloudellisen avun järjestämiselle ja konfliktiaivustusten jakamissäännöille.

Näitten avustusten suhteen sopimus ei sisältäne muuta kuin mitä senlaatuiset lähempien piirien keskuudessa solmitut sopimukset ylipäänsä sisältävät.

Mutta tammikuun loppupuolella kokoontui sitten Tukholmassa venäläis-ruotsalainen kaivostyöläisten "ystävyyss- ja yhteistyökomitea"; neuvottelujen tuloksena se laati manifestin, missä kiitettiin kaivostyöläisiä siitä, että he olivat tehneet jyrkän muutoksen ammattijärjestöjen tähänasti seuraamassa defensii^avipolitiikassa, ryhtyen sympatial^akkoihin yli koko linjan. "Komitea toteaa ilolla tämän muuttuneen mielialan, toivoen, että sitä tulee seuraamaan koko työväenluokka. Komitea panee myöskin erityisellä mielihyvällä merkille, että kaivostyöläiset ensimmäisinä ovat osoittaneet tien siitä umpikujasta, mihin ammattijärjestöliike viimeisinä vuosina on väärän taktiikan ja politiikan kautta joutunut". Sosiaalidemokraatit pitivät tätä lausuntoa korvaustina koko järjestelylle ruotsalaiselle työväenluokalle, eikä vähimmin kaivostyöläisille. Social-Demokraten puhui "skandaalista", esittäen miten Venäjällä koko ammattijärjestelmä on paljasta humbugia, ettei työväellä ole minkäänlaista itsenäisyyttä, ettei työläisten sallita mennä lakokoon, että he ovat alistettuina mitä kurjimman ja häpeällisimmän valtiopakon alle. Samoja mielipiteitä tuli ilmi kaivostyöläisten liitossa. Tämän johdosta lykättiin manifestin julkaiseminen tuonnetuksi. Mutta silloin venäläiset lakkasivat maksamasta avustustaan kolmeksi viikoksi syystä

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

että muka ruotsalaiset olivat rikkoneet sopimuksensa heidän kanssaan. Yksissä neuvoin ruotsalaisten komiteajäsenten kanssa he sitten julkaisivat manifestin Moskovassa jatkaen samaan aikaan avustusten antamista.

Kuten sanottu,alkaa kaivostyöläisten omassa keskuudessa ilmetä katumuksen ja häpeän tunteita tämän yhteistyön johdosta. Maajärjestö (Landsorganisationen) on pannut toimeen verotuksen jäsentensä keskuudessa, josta työttömät kaivostyöläiset myöskin tulevat osallisiksi, ainakin lainan muodossa, jotta heidän ei enää ole tarvis turvautua ^{ruokaa} (venäläiseen avustukseen. Myöskin on ollut kysymys jo vastaanotettujen ja käytettyjen varojen takaisin maksamisesta. Mutta että niitä ylipäänsä on otettu vastaan, osoittaa kuinka menestyksellisesti Moskovian lähetit ovat Ruotsissa toimineet. Samaan suuntaan viittaavat kommunistilehtien yhä kasvavat tilaajanumerot. Sen sijaan ei se seikka, että Tukholman sosialistien äskeisissä kongressivaaleissa radikaalisempi suunta (Engberg-Höglund) voitti maltillisemmän (Hansson-Möller) merkitse mitään kallistumista bolsjevismiin päin, koska sosialistit kommunisteja vastaan muodostavat joksenkin lujan rintaman. Eivät viiksimainittujen vehkeet myöskään herätä yhteiskunnassa pelkoa, koska heillä, kuten ruotsalaisilla ylipäänsä, on pitkä matka "from sounds to things", heidän enemmän rakastaessaan suursanaista suunpieksemistä kuin rohkeata toimintaa.

Ministeri:

W. J. Berg

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 62.

ASIA:

Ministeri Sönderhjelmian raportti no 5.

Sukholma

14/6 1928.

SUOMEN LÄHETYSIÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

N:o 949.

Tukholmassa, kesäkuun 14 p:nä 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 15 / 54 Sal B. 1928		
16/6-28	N:o	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C ₂	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raportti-
ni N:o 5 Ruotsin ja Suomen keskinäisistä väleistä.

Vastanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen kunn-
oitukseni vakuutus.

Munro

Herra Hjalmar J. Procopé,

Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

Tukholmassa, kesäkuun 14 päivänä 1928.

TUKHOLMAN LÄHETTILÄÄN RAPORTTI

N:o 5.

Ruotsin ja Suomen

keskinäisistä vä-
leistä.

Ken haluaa määritellä Ruotsissa Suomea kohtaan val-
litsevia mielialoja, on pakotettu ottamaan huomioon monenlai-
sia olosuhteita ja tekijöitä, jotka eivät salli mitään yli-
malkaista arvostelua. Koetan kuitenkin, siihen nähden, että ky-
symys taas on aktuaalinen, tässä muutamain sanoin selostaa
nykyistä asemaa.

Umpimähkään voisi jakaa ne piirit, jotka tässä ovat
kyseessä, kolmeen eri osaan, joihin sitten vielä tulee sano-
malehdistö.

Ensimmäiseen ryhmään luen viralliset edustajat, ennen
kaikkea Ulkodepartementin. Kuten monta kertaa olen raporteis-
sani maininnut, täytyy meidän myöntää, että aina siitä het-
kestä saakka, kun Hj. Branting, Ahvenanmaan riidan ratkaistua
syksyllä 1920, minulle vakuutti, että Ruotsi tästä lähtien
tulisi kaikin puolin pyrkimään hyviin väleihin Suomen kans-
sa ja mahdollisuuden mukaan - tämän toivomuksen oli myöskin
kuningas ilmilausunut - kannattamaan sen itsenäisyys- ja vah-
vistumistyötä, aina siitä saakka Ruotsin politiikka ei ole
tästä suunnitelmasta luopunut. Se ei ainoastaan ole ollut
läpeensä korrekti, vaan myöskin Suomelle positiivisesti ys-
tävällinen. Joskohta muutamia asioita on ylen määrin viivy-
tetty, niin riippuu se ainakin osaksi tšekäläisen byrokraat-
tisen koneiston monimutkaisuudesta ja vanhanaikuisesta hitau-
desta; kuitenkin on, kuten tiedetään, näinä vuosina saatu toi-
meen runsas määrä kummallekin valtiolle hyödyllisiä sopimuk-
sia y.m. Ulkodepartementin apuun on, kuten myöskin tiedetään,
alitusesti ollut pakko vedota, eikä se koskaan tässä ole
tehnyt vaikeuksia. - Muut viralliset elimet ovat samaten

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

kohdelleet Suomea ja suomalaisia ylen suopeasti. Ensi sijassa ovat mainittavat sotilasviranomaiset. Minun ei tarvitse lähemmin kosketella sitä monihaaraista yhteistyötä, mikä täällä alalla on ollut ja on käymässä. Mainittakoon vain, että tänne on minun aikani ollut komennettuna noin 150 suomalaista upseeria ja sotalaitoksen virkamiestä, monet vuosikausiksi, jotka kaikki kiittävät erinomaista vastaanottoa, ja opetusta ja tunnustavat käynnin olleen heille ylen suureksi hyödyksi. (Jos joku yksityinen poikkeus on esiintynyt, niin on ehdottomasti asianomainen itse ollut käytöksellään siihen syyppää.) Sama on ollut laita muillakin aloilla: valitettavasti ei löydy tilastoa niistä erilaisista virkamiehistä ja kaikenlaisista muista ammattimiehistä, jotka ovat tänne saapuneet oloja tutkimaan sekä virkaveljiensä kanssa täällä neuvottelemaan (monet heistä eivät edes ole käyneet lähetystöissä ilmoittautumassa, mikä heidän mielestäni olisi tehtävä), mutta heitä on ollut lukemattomia, ja mikäli vain olen voinut todeta, pitävät hekin aina vastaanottoa odottamattoman ystävällisenä. Toiselta puolen taas käy luonani sängen usein Suomesta palaavia ruotsalaisia, jotka katsovat velvollisuudekseen tulla minulle kertomaan, miten onnistunut heidän matkansa on ollut, mitä myötuntoisuutta heille on osotettu, kuinka me olemme hämmästyttävästi edistyneet, j.n.e. Tässä suhteessa sietää erikoista mainitsemista ne vilpittömät ja vakavat kiitoslauseet, jotka pääesikunnan päällikkö, kenraaliluutnantti Hammarskjöld, omisti Suomessa tekemilleen kokemuksille. Lyhyesti sanoen on yhteistyö sängen monilla erilaisilla aloilla ollut yhtä vilkasta kuin tuloksellistakin ja sopusointuista. Eikä siinä ole huomattu mitään eroa, minkäkielisiä asianomaiset suomalaiset olivat: vieläpä olen huomannut tyytyväisyyden suomenkielisissä edustajissa esiintyneen avomielisemmin kuin muissa.

Toiseen ryhmään lukisin sellaiset ruotsalaiset, jotka, olematta missään n.s. virallisissa suhteissa Suomeen, kui-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

tenkin jollain tavoin, sukulaissiteitten, tahi jonkun muun henkilökohtaisen ja tunne-suhtautumisen perusteella, tahi ainoastaan terveen järjen johtamina katsovat Ruotsin ja Suomen tavallaan kuuluvan yhteen, taikka ainakin omaksi kummankinpuoliseksi hyödykseen olevan pakotetut pitämään yhtä. Tämän ryhmän ytimen muodostavat Ruotsi-Suomi yhdistyksen (Samfundet Sverige-Finland) johtavat henkilöt, hartaimmat sen kokouksissa kävijät y.m. Näitten n.s. lähimpien piirien harrastus oli ennen jotakuinkin koneellisesti tahi perinnäisesti suunnattu etupäässä ruotsalaiseen Suomeen, mikä heistä oli kulttuuriperinnön ja yhteistyön varsinainen kannattaja. Heidän silmäinsä avaaminen muuttuneille oloille on kysynyt melkoista työtä eikä tietenkään ole voinut täydellisesti onnistua; kuitenkin on heidänkin asemansa nyt aivan toisenlainen kuin yhdeksän vuotta sitten, koska he kokonaan ymmärtävät suomalaisen aineksen merkityksen, pyrkivät objektiivisesti arvostelemaan olosuhteita ja ovat täällä vierailleville suomenkielille aivan yhtä huomaavaisia kuin suinkin ruotsinkielisille suomalaisille. He eivät ollenkaan hyväksy näitten viimeaikaisten radikaalisia mielenosotuksia: niinpä muistan, kun muutamia vuosia sitten tri Harald Lindberg eräässä haastattelussa oli lausunut: "me olemme ruotsalaisia, emmekä mitään muuta kuin ruotsalaisia", että eräs etevä Suomi-ystävä, vaikka selvä Ruotsin natsionalisti, kysyi minulta, mitä nuo herrat ajattelevat ja ovatko he täysissä järjissään. Mutta silti ei ole sanottu, ettei heitä kipeästi koskisi kaikki ne kohtaiset tapahtumat, jotka heidän mielestään merkitsevät ruotsinkielien ja ruotsinkielisten syrjäyttämistä. Sekin pieni, mutta muutamien vaikutusvaltaisten kansalaisten muodostama joukko tämän piirin keskuudessa, joka positiivisesti kannattaa suomenmielisiä rientoja, ymmärtäen niiden välttämättömyyden ja merkityksen, suhtautuu arveluttavasti moneen tämäntapaiseen ilmiöön, katsoen niiden piläävän Suomen suhteita Ruotsiin. Eräs näistä henkilöistä sanoi minulle äsken: "Sillä hetkellä, kun

tahdotaan pakoittaa meidät puhumaan kanssanne saksaa, ovat siteet kerrassaan katkaistut."

Kolmanteen ryhmään kuuluu n.s. suuri yleisö. Sen keskuudessa vallitseva mieliala on ennen kaikkea välinpitämättömyyden leimaama, mutta pikemmin jonkinmoisen vastenmielisyyden väriin vivahtava. Siinä ovat vaikuttamassa monenlaatuiset tekijät: ruotsalaisten korkea ajatus omasta itsestään, pieni tippa kateuttakin sen vuoksi, että tämä entinen tytärmaa on rohjennut itsenäisenä valtiona nousta Ruotsin rinnalle, olojen suuri tuntemattomuus, puuttuva halu niihin tutustua, mutta etupäässä kielelliset näkökohdat. Tämä ryhmä, kuninkaallisesta perheestä alkaen aina kuinka alas tahansa, toistaa yhtä mittaa vain, että ruotsinkieli poistetaan Suomesta, ettei historiallisille tosiasioille anneta mitään arvoa, ettei Ruotsin ystävydestä eikä yhteistyöstä sen kanssa huoliteta j.n.e.; siihen ovat äskeiset tapahtumat - tarkoitan ylioppilaskokouksen yhteydessä olleita - vaikuttaneet sangen ikävästi, niin että, huolimatta kaikista sympatianosotuksista, joilla täällä yhäti vierailevat retkikunnat Suomesta otetaan vastaan, "yleinen mielipide" - jos tämän laajan ryhmän mielialaa siksi voi sanoa - tällä hetkellä on Suomelle sellaisenaan koko lailla kylmä.

Mitä lopuksi tulee sanomalehtiin, on niiden kanta jossain määrin verrattava "suuren yleisön" mielialaan, jota he muuten suureksi osaksi määräävät. Se on häilyvä, pintapuolinen ja pohjaltaan välinpitämätön. Kuitenkin on ero tehtävä vakavien toimittajien ja aputoimittajien sekä pienten reporterien y.m.s. välillä. Valitettavasti nämä viimeainitut kuitenkin liian usein pääsevät panemaan omiaan uutisten muodostelemisessa, hälyttävien otsakkeiden keksimisessä, kaiken Suomelle jollain tavoin edullisen uutismateriaalin tukehduksimisessa (tätä he tuskin saavatkaan, koska ruotsinkieliset lehtemme pitävät huolta siitä, ettei maltillisia suomalaisia ääniä päästä kuulemaan) j.n.e. Tällaista vastaan ei näy olevan mi-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

tään keinoa, vaikka siitä olemme satoja kertoja valittaneet, sekä itse toimituksille että, yhtä usein, Ulkodepartementillekin. Usein tuntuu siltä, kuin nämät sanomalehtimurvelit löytäisivät jonkun pikkumaisen vahingonilon aiheen kirjoittaessaan ylimielisesti Suomesta ja koristellen matkiessaan, mitä ruotsinkielisistä lehdistämme löytävät. Onhan usein koetettu painattaa tšekäläisten lehtien palstoille suomenmielisten johtomiestemme laatimia kirjoituksia; niitä on otettu vastaan, kenties myöskin luettu, ja jonkunmoista hyötyä ne kai ovat tehneet; mutta niitä on ollut liian vähän - kirjoittajia on vaikea saada - ja kun niissä esiintyviä näkökohtia ei alituisesti voi uusia, ne tietysti kohta joutuvat suuren lukijakunnan mielestä haihtumaan. Tällaisia kirjoituksia olisi välttämättömästi useimmin hommattava suomalaiselta taholta. Mitä säännöllisiin helsinkiläisiin kirjeenvaihtajiin tulee, on niitä nykyjään vähän, eivätkä ne mitään suurempaa haattaa tee (sen jälkeen kun hra R. Collander lähetystön vaikutuksesta saatiin tällaisesta toimesta pois); mutta lehdet eivät myöskään suostu Helsingissä pitämään omaa ruotsinmaalaista kirjeenvaihtajaa, mikä tietysti olisi parasta, eivätkä myöskään pitämään toimituksissaan suomea osaavia henkilöitä, jotka kykenisivät lukemaan suomalaisia lehtiä. Yksityisten lehtien kannasta en tässä tahdo puhua. Se on samanlainen kuin ennen. Mahdollisesti voi huomauttaa, että Stockholms Tidningenissä ilmenee vilpitiön objektiivisuuden harrastus.

Niinkuin ruotsalaisilla lehdillä täytyisi olla omat kirjeenvaihtajansa Suomessa, niin olisi myöskin tärkeätä, että täällä Tukholmassa ainakin yksi suuri suomalainen lehti pitäisi suomalaista kirjeenvaihtajaa. Se on kallis asia, mutta sellainen olisi ehdottomasti tänne sijoitettava; niin kauan kuin ei tänne hyväksytä sanomalehtiattasean sijoittamista, josta moneen kertaan olen tehnyt esityksen, tämä kirjeenvaihtaja voisi jossain määrin korvata tällaista

virkaillijaa, ja hänen lehdelleen voisi siis valtio antaa tarkoitusta varten avustusta. Että sellaisellakin suomalaisella taholla, mistä voisi odottaa parempaa, tiedetään Ruotsin oloista ehkä vielä vähemmän kuin mitä täällä tiedetään suomalaisista, siitä on t.k. 11 p. Helsingin Sanomissa ollut, nimimerkki E.V:n laatima kirjoitus, räikeänä todistuksena. Ruotsin muka halveksiva kanta suomenkielisiä kohtaan ei, mitä vastuunalaisiin ruotsalaisiin piireihin tulee, ollenkaan ole paikkaansa pitävää; niinkuin muutkin artikkelin väitteet, näyttää **tämä** olleen kirjoitettu pahassa mielessä, kuuluen *artikkeli* siten niihin mielenosoituksiin Suomen puolelta, jotka suora-
naisesti ja tarpeettomasti haittaavat suhteitamme Ruotsiin.

Paras keino molemminpuolisen ymmärtämisen saavuttamiseksi on kuitenkin henkilökohtainen kosketus. Jos suomenkieliset ylioppilaat olisivat äskeiseen ylioppilaskokoukseen nähden esiintyneet toisella lailla, olisivat he saaneet paljon aikaan, sen sijaan, että he nyt täksi kerraksi ja kenties kuinka pitkiksi ajoiksi katkaisivat itseltään kaiken kanssakäymisen mahdollisuuden skandinavilaisen ylioppilasnuorison kanssa, jättäen kentän täydellisesti ruotsalaisten ylioppilaittemme valloitettavaksi ja viljeltäväksi sekä siten tehden itselleen ja isänmaalleen suorastaan karhunpalveluksen.

Käyttäessään vastauskirjeessään Uppsalan ylioppilaille ranskankieltä, asettui Suomen ylioppilaskunta samalle kannalle kuin muutamat sen jäsenet, jotka, mikäli minulle on kertonut muuan Helsingin pohjoismaisen juristikongressin 1925 tšekäläinen osanottaja, joka, kääntyessään erään ylioppilasai-
rukeen puoleen, oli häneltä saanut saksankielisen vastauksen, siis sille kannalle, ettei ruotsinmaalaisten kanssa saa puhua ruotsia, mutta sen sijaan mitä vierasta kieltä tahansa. Tämä kirje oli ensimmäinen kolahdus, joka määräsi mielialan. Toinen oli se poliittinen uhkavaatimus, jonka ylioppilaat asettivat keskustelun suhteen Länsipohjan kysymyksessä, kolmas se, että suomenkielelle oli kokouksessa annettava virallisen kielen asema.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Kysymys suomenkielisestä opetuksesta Länsipohjan kansakouluissa ei tosin ole sillä poistettu, että ruotsinmaalaiset lehdet, piispa Bergqvistin säestäminä ja Huvudstadsbladetin matkimina, julistavat sen "olemattomaksi". Että se on olemassa, siitä on noitten kahdeksan opettajan viimetalvinen anamus, josta ennen olen tiedoittanut, hyvinkin elävä todiste. Eivätkä sellaiset miehet, kuin nykyinen pääministeri Ekman ja entinen opetusministeri Olsson, joitten kanssa olen asiasta keskustellut, kiellä, että suomenkielisten vaatimuksilla on perää. Heidän lausunnoistaan, niinkuin siitä huolellisesta opposition tukahduttamisesta, mitä pohjoisessa virkamiesten y.m. kautta harjoitetaan, ei minun tarvitse tässä toistaa, mitä ennen olen kirjoittanut enkä liioin huomauttaa, mitenkä monimutkainen ja arka tämä kysymys on. Mutta itsestään on selvä, että juuri sen vuoksi - lukuunottamatta tällaisten asiain virallisen pohtimisen täydellistä sopimattomuutta toverillisessä akateemisessa kokouksessa - kysymyksen esille ottaminen olisi ollut aivan mieletöntä eikä olisi johtanut mihinkään muuhun, kuin sanakiistaan. Muutenhan on jotenkin omituista, että kutsuvieraat tahtovat tyrkyttää isännilleen ohjelmaa, josta nämät eivät huoli, ja kerrassaan naurettavaa, että he uhkailevat olla tulematta, jollei heitä totella - ikäänkuin se vaikuttaisi pitojen menoon. Ihmetteen suuresti, etteivät yliopistomme viranomaiset voineet ylioppilaita estää tästä harha-askeleesta.

Suomenkielen virallisesta asemasta olisi myöskin pitänyt neuvotella aivan toisella tavalla kuin mitä tapahtui. Olen varma, että viisaammalla ja varovaisemmalla menettelyllä olisi saavutettu tuloksia, jotka ainakin olisivat ehkäisseet katkeran mielialan syntymästä. Sen huomaa m.m. siitä, että Ruotsin ylioppilaitten johtomiehet nykyisessäkin tilanteessa ottivat tänne saapuneitten järkevien suomenkielisten ylioppilaitten aloitteesta harkitakseen, miten kompromissi olisi saavutettavissa sekä komitean kokouksessa esittivät ehdotuksen,

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

joka herätti enemmän vastustusta tanskalaisissa ja norjalaisissa kuin ruotsalaisissa ja joka lähetettiin eri maitten komiteain vahvistettavaksi. Toivottavaa olisi, että Suomessa tämä ehdotus hyväksyttäisiin; vakuuttavathan ylioppilaamme nyt, etteivät he suinkaan aio tulla tänne puhumaan kieltä, jota ei kukaan ymmärrä ja jonka käyttäminen siis olisi kaikkea muuta kuin tarkoituksenmukaista, vaan että he ovat tahtoneet saada suomenkielen aseman periaatteellisesti määrätyksi. Mutta täällä ei ole unohdettu, että muutamat suomalaiset ylioppilaat sekä Uppsalassa että Oslossa ovat esiintyneet suomenkielisillä juhlapuheilla, jättäen ne kääntämättä ja häiriten siten yhdessäolon mielialaa.

Täällä on ollut tarpeellista esittää periaatteellisia selityksiä ylioppilaitten kielelliseen propagandaan, joita onkin koetettu ruotsalaisella taholla ymmärtää. Sitä vastoin ei anneta heille anteeksi heidän esiintymistään muissa kohdissa, ja saadaksemme mielialaa tasaantumaan on meidän täytynyt vakuuttaa, ettei tällaiselle ylioppilaspolitiikalle ole annettava mitään arvoa, sen ollessa toiselta puolen vaikeasti estettävissä. Joka tapauksessa on asemamme nolo, kun samassa hengenvedossa sitten tullaan pyytämään kaikenlaisia etuja suomalaisille ja etenkin näille samoille ylioppilaille, jotka ovat osoittaneet, etteivät he tahdo ruotsinkieltä käyttää (esim. pääsyä Eläinlääkärikorkeakouluun). Tässä esiintyy ruotsalaisten silmissä ristiriita, jota hyvällä tahdolla voi pitää todisteena ylioppilaitten toimenpiteiden syyntakeettomuudesta, mutta jota pikemmin katsellaan epäilevin silmin. "Meidän hyväntahtoisuuteemme ja meidän palveluksiimme kyllä vedotaan", niin voi täällä kuulla sanottavan, "meitä tarvittaessa, mutta siitä huolimatta ollaan valmiita meitä loukkamaan".

Jos meillä halutaan edelleen käyttää hyväksenne sitä opetusta, niitä esikuvia j.n.e., joita Ruotsi voi meille tarjota paljon suuremmassa määrässä kuin mikään muu maa

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

- katsoen siihen, että kehitys täällä niin monella alalla on esikuvallinen, ^{ja} että meidän olomme ovat samasta pohjasta kasvaneet - ja joihin on viime vuosien kuluessa ylen runsaasti turvattu, niin olisi tyystin valvottava, ettei mikään kansalaisryhmä kömpelöllä ja sivistyneitä tapoja syrjäyttävällä käytöksellään pilaa kanssakäymistä. Hyvien henkilökohtaisten suhteitten ja kohteliaan mielipiteittenvaihdon ylläpitäminen on välttämätön ehto yhteäsymmärryksen rakentamiselle, ja henkilökohtainen kosketus, kuten sanottu, paras keino yhteistyön onnistumiselle. Että me tarvitsemme tätä yhteistyötä Ruossin kanssa, sen osoittaa selvästi se tosiasia, että sitä jatkuvasti haemme.

Ministeri:

Werner Söderhjelm

27

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: O2.

ASIA: _____

U. a. Asiamiehitys Poroniusien Kap. 6.

Tulholua

11/8 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
i
STOCKHOLM

Tukholmassa, elokuun 11 p:nä 1928.

N:o 1202.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
21/55 p:nä D. 1928		
13/8-28	N:o	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raportti N:o 6, joka käsittelee Aleksandrovin ja Mitkeviczin vakoilujuttua.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erikoisen kunnioitukseni vakuutus.

V. a. As i a i n h o i t a j a:

Borin

Herra Hjalmar J. Procope,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Hel sink i.

Tukholmassa, elokuun 11 p:nä 1928.

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI

N:o 6.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
21/55 Pal D. 1928		
13/8-28	5	LII
RYHMÄ	UASTC	ALIA
5	C2	

Aleksandrovin ja
Mitkeviczin vakoiluiuttu.

Uusi neuvostovenäläinen vakoilujuttu, joka aluksi näytti niin merkityksettömältä, on tänään saanut yllätyksellisen käänteen. Eilispäivään saakka oli se käsitys vallalla, että päähenkilö oli entinen moskovalainen juristi, Mitkevicz, joka turhaan oli koettanut udella sen sopimuksen sisällystä, jonka Englanti ja Ruotsi muka olisivat solmineet Englannin ja Neuvostovenäjän välisen sodan varalta. Todisteluaineisto häntä vastaan oli siksi laiha, että Ruotsin lain mukaan muodollisesti ei edes ollut olemassa vakoilun yritystä. Näin ollen odotettiin että hänet eilispäivän konseljissa olisi määrätty maasta karkoitettavaksi epämuikavana ulkomaalaisena. Tassin johtajan Aleksandrovin sekautuminen asiaan näytti vielä vähäpätöisemmältä; kuten tunnettua tämän muuten jo Brantingin aikana onnistui päästä Ruotsin alamaiseksi.

Kun eiliset iltalehdet sitten ilmoittivat, että valtioneuvosto ei ollutkaan määrännyt Mitkeviciä karkoitettavaksi, vaan uudelleen kuulusteltavaksi, pidettiin tätä aluksi pelkkänä muodollisuutena.^{x)} Illemmalla Tukholman ylimaaherranvirastossa toimeenpantu kuulustelu antoi kuitenkin odottamattoman rikkaita tuloksia, ja tämänpäiväiset lehdet selostavat laajasti niitä huomiota herättäviä syytöksiä, joita Mitkevicz kohdistaa Aleksandrovia vastaan. Näiden mukaan Aleksandrov muuttuu pääsyylliseksi, joka paitsi osallisuut-

x) Valtioneuvosto on tänään päättänyt karkoittaa Mitkeviczin.

taan viimeksi paljastuneeseen vakoilujuttuun myöskin useitten vuosien kuluessa täällä Ruotsissa mitä tarmokkaimmin on johtanut bolshevikipropagandaa Ruotsin työväestön keskuudessa.

Tänään minulla ei ollut tilaisuutta tavata Ulko-departementissa niitä henkilöitä, joiden puoleen aicin kääntyä saadakseni lisävalaistusta asiaan. M.m. osastopäällikkö Boheman oli poissa week-endillä. Rajoitun sen vuoksi tällä kertaa selostamaan, mitä käydessäni aikaisemmin ulkoministeri Löfgrenin puheilla sain kuulla asian yhteydessä olevasta ulkopoliittisesta perspektiivistä.

Ensiksikin hra Löfgren huomautti siitä, miten haaveellinen on venäläisten käsitys sekä englantilaisten psykologiasta että pohjoismaissa tarjoutuvista käytännöllisistä poliittisista mahdollisuuksista. Muuten ei ole selitettävissä, että neuvostolaiset uskovat viitatuslainen Englannin ja Ruotsin välisen sopimuksen olemassaoloon. Neuvostotasavallan tšekiläinen lähetystö oli tosiaan vakuuttanut, ettei se tällaista usko ja samalla lisännyt, ettei ainakaan lähetystö ole antanut käskyä ottaa siitä selvää. Mahdolliseksi jää että käsky on tullut muualta, esimerkiksi joltakin Saksassa toimivalta venäläiseltä vakoilukeskukselta. Joka tapauksessa lähettiläs Kopp on hyvin englantilaisvastainen, ja tunnettua on, että korkeamillakin tahoilla Venäjällä vallitsee harhaluuloja Englannista, joita saattaa sanoa miltei vainoomismanian oireiksi.

Ulkoministeri Löfgren huomautti vielä leikillisesti, että jos mainitunlainen sopimus todellisesti olisi olemassa, niin kyllä olisi vaikeata päästä siitä perille. Ruotsin sanomalehdistön huomatuimmat vastabolshevikit, kuten Stridsberg Svenska Dagbladetissa ja Ljunglund Nya Dagligt Allehandassa, ovat samalla hyvin epäileväisiä ja pidättyväisiä Englannin suhteen, ja jos he saisivat vihiä sellaisesta Ruotsia Englantiin sitovasta sopimuksesta, niin kyllä siitä nostettaisiin melua.

Tähän sopii lisätä, että vaikka väite sopimuksen olemassaolosta perustuu vain naurettavaan anglofobiaan, niin silti ei käy kieltäminen, etteivät Englannin ja Ruotsin välit viime vuosina olisi huomattavasti parantuneet. Ruotsissa ne epäluulot Englantiin nähden, jotka joskus vielä kummittelevat eräissä piireissä, myöskin haihtuvat haihtumistaan.

V. a. A s i a i n h o i t a j a:

E. Borenius

29

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C2.

ASIA: _____

V.a. Asiamiehittäjä Borenius'ien Kap. no 7.

Julkhalma

21/8 1928.

SUOMEN LÄHETYSIÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESHICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, elokuun 21 päivänä 1928.

N:o 1240.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
22 55 he 19 28		
23/8-28	52	Liit
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Herra Ulkoasiainministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini
N:o 7, joka käsittelee neuvostovenäläisten toimintaa Ruotsis-
sa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, erikoisen kunnioituk-
seni vakuutus.

V.a. Asiasinhoitaja:

E. P. Borenius

Herra Hjalmar J. Procopé,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Tukholmassa, elokuun 21 päivänä 1928.

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI

N:o 7.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
22/8 28 D. 1928		
23/8 28	52	Liik.
TEKIJÄ	OSASTO	ASIA
5	C2	

Neuvostovenäläisten toiminta Ruotsissa.

Aleksandrovin ja Mitkeviczin asia, josta Ruotsissa on muodostunut cause célèbre, oli oikeastaan hyvin vähäpätöinen, voidaanpa sanoa operettimainen juttu. Aleksandrov itse väittää joutuneensa provokatsionin alaiseksi erään Ekvall-nimisen henkilön taholta, jonka kanssa poliisi on ollut yhteydessä. Kaikesta päättäen tässä versiossa on perää, ja saattaa lisätä, että poliisi ei ole osoittautunut olevansa tällaisen tehtävän tasolla sekä että tästä vielä voi aiheutua sille ikävyyksiä.

Voidaan sanoa, että tämä pikku juttu ei olisi ollut omiansa kuchuttamaan yleisön mieltä, jolleivät neuvostovenäläiset muuten jo useaan eri otteeseen olisi panneet ruotsalaisten kärsivällisyyttä koetteelle. Viimetalvinen Norbergin vakoi-luyritys, joka johti venäläisen sotilasattashean takaisinkutsu-miseen, oli jonkunverran vakavampaa laatua. Kaivoslakkolaisten Moskovasta vastaanottamat apurahat ovat niinkään täällä he-rättäneet paljon pahaa verta. Ruotsin vientiä Venäjälle har-rastava suurteollisuus on jyrkästi paheksunut sitä tuomiota, jonka nojalla eräs separaattoriyhtiöitten venäläinen asiamies joutui pitkäaikaiseen vankeuteen. Tällaisten tapausten lukumäärä, jolloin neuvostolaiset tai heidän ruotsalaiset kätyrinsä ovat täällä esiintyneet sopimattomasti, on nyt jo kasvanut niin huomattavaksi, että täytyy vaikenemalla sivuuttaa suurin osa niistä. Yksi melkoista närkästystä herättänyt esimerkki on kui-tenkin vielä mainittava: venäläisten tungettelevaisuus Itämerel-lä äsken pidettyjen Ruotsin suurten laivastoharjoitusten ai- kana.

On helposti todettavissa, että neuvostolaisten täten osoittama aktiviteetti on tehnyt syvän vaikutuksen sekä tällä-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

läiseen suureen yleisöön että ulkopoliittisesti asianymmärtäviin piireihin. Täytyy ihmetellä, että venäläiset ovat pitkin linjaa menetelleet niin kömpelösti Ruotsiin nähden. On mahdollista, että he uskovat täten imponeeraavansa Ruotsissa ja auttavansa tšekäläisiä hengenheimolaisiaan, mutta todellisuudessa he ovat pilanneet asemansa, joka vielä muutama vuosi sitten oli suhteellisen edullinen, ja herättäneet eloon kaikki ruotsalaisten vanhat epäluulot ja antipatiat Venäjää vastaan. Kuvaavaa on, että porvarillisessa lehdistössä yleisesti vaaditaan viime syksynä solmitun, Venäjän tšekäläisen kauppavaltuuskunnan asemaa säännöstelevän sopimuksen irtisanomista. Jos tästä tulisi tosi, niin se tietysti merkitsisi Ruotsin ja Venäjän välien huomiota herättävää kylmenemistä. Tämä kuitenkin vielä on piakkoin toimitettavien toisen kamarin vaalien varassa. Yleensä voidaan sanoa, että porvarilliset puolueet vaalitaistelussa innokkaasti käyttävät hyväkseen venäläisten tekemiä psykologisia virheitä.

Olen ulkodepartementissa jo aikaisemminkin kosketellut niitä m.m. Revaler Botessa julkaistuja huhuja, joiden mukaan Moskovan huomio olisi erikoisesti kiintynyt Ruotsiin, minne mahdollisen sosialidemokraattisen vaalivoiton jälkeen siirrettäisiin bolshevikkien ulkomainen propagandakeskus. Äskettäin sanoi ulkoministeri Löfgren minulle pitävänsä hyvin epätodennäköisenä, että neuvostovenäläiset tosissaan uskoisivat voivansa suuremmissa määrin kehittää kommunistien vaikutusvaltaa Ruotsissa. Eri asia on tietenkin, että Moskova kohdistaa huomiotaan Ruotsiin: tästä jo ollaan oltu tietoisina ulkodepartementissa ainakin koko tämän vuoden ajan. Tämä Neuvostovenäjän Ruotsille omistama kiinnostus riippunee lähinnä Venäjän ja Englannin välisestä jännityksestä, minkä yhteydessä Ruotsi jo yksistään maantieteellisistä syistä on verraten tärkeä tekijä.

V.a. As i a i n h o i t a j a :

Borenius

31

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

V.a. Asiantuntija Borenius'en raportti no 8.

Tukholma.

22/8 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

FINLANDS BESICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, elokuun 27 päivänä 1928.

N:o 1258.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
Nr 23/53 h. D. 19 28		
29/8-28	53	Lit.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	C2	

Herra Pääministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raport-
(100. Ruotoi) tini N:o 8, joka käsittelee Ruotsin toisen kamarin vaa-
leja.

Vastaanottakaa, Herra Pääministeri, erikoisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Einar Borenius
V.a. Asiamiehittäjä.

Herra Pääministeri J. E. Sunila,

V.t. Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

Tukholmassa, elokuun 27 päivänä 1928.

ULKOASIANMINISTERIÖ		
No 25/55 Re. D. 13 28		
29/8-28	Mo	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CR.	

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI

N:o 8.

Ruotsin toisen kamarin vaalit.

Viime vuosina Ruotsissa tuntuvasti lisääntynyt sosiaalisen jännitys kuvastuu paraikaa käynnissä olevassa vaalitaistelussa, joka on muodostunut tavallista paljon vilkkaammaksi. Sosialidemokraatit tarvitsevat ainoastaan 7 ääntä valloittaakseen enemmistön toisessa kamarissa; jo parin kolmen äänen voitto olisi heille suuriarvoinen. Porvarillisten puolueitten mieliala on yleensä viime vuosina ollut hyvin masentunut, mutta vastoin kaikkia entisiä ennustuksia on hiljattain alkanut levitä se käsitys, että oikeisto tulee voittamaan vaaleissa. Nämä toimitetaan maaseudulla syyskuun 16 ja pääkaupungissa syyskuun 21 päivänä.

Sosialidemokraattinen ja kommunistinen puolue ovat menneet vaaliliittoon huolimatta siitä, että sosialidemokraattien vanhoja ja kokeneita johtajia suurimmaksi osaksi tosiasiallisesti on pidettävä sängen maltillisina. Säilyttääkseen asemansa on sosialidemokraattisen puoluehallituksen puheenjohtaja, porvarillisissa piireissä nykyisin melko pidetty Per Albin Hansson ollut pakoitettu selittämään "mielummin kommunisti kuin oikeistolainen".

Porvarilliset puolueet ovat myöskin pyrkineet keskenään liittoutumaan, mutta niiden saavuttama n.s. teknillinen vaalilyhteistoiminta jättää varsinkin maaseudulla paljon toivomisen varaa. Kun oikeiston mahdollisuuksia sittenkin yleisesti pidetään siksi suotuisina, on siihen vaikuttanut monta mielenkiintoista tekijää.

Jo parin vuoden aikana on Ruotsissa pinnan alla ollut havaittavissa voimakas virtaus oikealle päin, vaikka tähän

saakka on ollut epäilyksenalaista, josko se jo tulevissa vaaleissa kykenisi ratkaisevasti vaikuttamaan parlamentariisiin voimasuhteisiin. Nykyajan oikeistoradikaaliset aatteet ovat syvemmin vaikuttaneet Ruotsin nuorisoon, kuin mitä ehken useimmissa muissa maissa on asian laita. Paljon puhuva esimerkki on se, että vanha liberaalinen ylioppilasyhdistys Verdandi Upsalassa, yksi kahdeksankymmenluvun radikalismien tärkeimmistä työssijoisista pohjoismaissa, kuluvan vuoden maaliskuussa päätti liittyä oikeistoradikaaliseen Nationella Ungdomsförbundetiin.

Se tekijä, mikä kuitenkin suurimmassa määrin on edistänyt porvarillisten ja isänmaallisten aatteiden renessanssia Ruotsissa, on ollut Segerstedtin monivuotinen sanomalehtimiestoiminta Göteborgissa. Segerstedtin kirjoitukset ovat hyvin vaikeat ymmärtää, ja useasti onkin ne väärin käsitetty sekä ulkomailla että itse Ruotsissa. Kun hän katkerasti puhuu Ruotsissa vallitsevasta degenerationista ja soistuneisuudesta, niin tavallisesti ei oivalleta sitä syvää ironiaa, joka tässä piilee. Tämän valossa hänen näennäisesti kielteisiä ja hedelmättömiä syytöksiään ja soimauksiaan on itse asiassa pidettävä hehkuvinä kehoitushuutoina. Hänen ystävänsä ovat pelänneet, että suuri yleisö ei ymmärtäisi näitä vivahduksia ja että Göteborgs Handelstidningin loistavat pääkirjoitukset sen vuoksi eivät tuottaisi mitään hyötyä. Käytännössä on kuitenkin osoittautunut, että Segerstedt on osunut oikeaan ja saavuttanut tarkoituksensa: päivä päivältä käy yhä selvemmäksi, että Segerstedt on herättänyt Ruotsin ja täten suorittanut journalistisen suurtyön, joka tässä maassa tuskin löytää vertaistaan.

Samassa yhteydessä on syytä palauttaa mieleen, miten oli asianlaita silloin kun liberalismien suuri esitaistelija Ruotsissa Karl Staaff lähes kaksikymmentä vuotta sitten vei voittoon sen vapaamielissosiaalidemokraattisen suunnan, minkä merkeissä Ruotsi sen jälkeen on elänyt. Staaffin menestystä oli pitkäaikaisella sanomalehtimiestoiminnallaan valmistellut Dagens

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Nyheterin silloinen päätoimittaja Otto von Zweigbergk, jonka vähitellen onnistui juurruttaa ruotsalaisten tietoisuuteen se vakaumus, että kaikki perinnäiset ja isänmaalliset käsitteet olivat turhia, vanhanaikaisia ennakkoluuloja, joiden kannattaminen oli typeryyden todistus. Nyt Segerstedt maksaa samalla mitalilla: hän on muovailnut yleistä mielipidettä siihen suuntaan, että Staaffin ja Brantingin uskonkappaleet ovat naurettavia, vanhoja dogmeja, joita vain ajastaan jällelle jääneet ja omaa arvostelukykystä vailla olevat voivat tunnustaa, sillä seurauksella, että tulevaisuuden miehet, peläten tuota kompromettoivaa sädekehää, siirtymistään siirtyvät pois nykyisten vallassa olijain leireistä ja liittyvät oikeistolaisten riveihin. Sosialidemokraatit ovat jo parisen vuotta tunteneet, että nuorisoluisuus heidän käsistään. Tästä syystä on "Socialdemokratenin" päätoimittajan Engbergin polemiikki Segerstedtiä vastaan muodostunut niin kiivaaksi. Nyt viimeksi Engbergin viha on muuten keskittynyt pääministeri Ekmaniin, jonka kimppuun hän hyökkää karkeammin, kuin mitä Suomessa on tapana.

Oikeiston vaalipropaganda on erinomaisen tarmokas. Todistuksena siitä, miten suuripiirteisesti sitä harjoitetaan, voidaan mainita, että eilen, sunnuntaina, yksin Nationella Ungdomsförbundet oli järjestänyt 500 kokousta kautta maan. Oikeistoradikaalisen ryhmän johtajana näyttelee toht. Arne Forsell huomattavaa osaa. Päinvastoin kuin yleisesti otaksutaan, on oikeiston johto sitä mieltä, että vanhoilliset edellisissä vaaleissa ovat käyttäneet miltei koko äänestäjäkuntaansa, joten oikeisto voi lisätä äänimääräänsä vain kääntämällä muiden puolueitten jäseniä. Nuoret oikeistoradikaaliset agitaattorit osoittavat tavattoman suurta intoa yrittäen rynnäköllä voittoa valitsijakunnan. Muiden muassa kenraali Hjalmarssonin poika Upsalasta on ottanut osaa lukuisiin kommunistisiin kokouksiin ja reippaalla esiintymisellään voittanut puolelleen huomattavan määrän työmiehiä. Sosialidemokraattien vaaliliitto Venäjän palkkaamien kommunistien kanssa on antanut vettä oikeiston myllyyn, jota paitsi vasemmistopuolueitten ohjelman-

mukaiset, radikaaliset uudistukset, m.m. tuotantovälineitten sosialisoinen ja perintöoikeuden lakkauttaminen, jotka ovat ilmoitetut tultavan lähitulevaisuudessa toteuttamaan, alkavat peloittaa yhteiskuntaa säilyttäviä aineksia. Porvarilliset lehdet ovat erikoisesti hyökkäilleet kaikkia ammattiyhdistysterrorin ilmauksia vastaan. Eräät viimeaikaiset tapahtumat ovat myöskin olleet omiaan edullisesti vaikuttamaan oikeiston mahdollisuuksiin vaaleissa. Pitkäaikaiset työselkkaukset ovat avanneet laajojen piirien silmät näkemään, mihin ammattiyhdistysten suuri valta ja kommunistien lisääntyvä vaikutusvalta niissä johtaa. Puhumattakaan itse teollisuuden kärsimistä suurista vaurioista ovat syvemmätkin kansankerrokset, varsinkin lakkoalueilla, saaneet nahassaan kipeästi tuntee työnseisahdusten taloudellisia seurauksia. Tämä ei suinkaan ole ollut omiaan lisäämään vasemmiston tunnuslauseitten viehätysvoimaa. Erikoisen tärkeä on vaaliagitatsionin kannalta se seikka, että työselkkaukset on pääasiassa saatu selvitettyiksi ennen vaaleja. Näin ollen työläisten kiihtynyt mieliala on rauhoittunut ja kommunistit ovat menettäneet tärkeän vaalivaltin. Myöskin neuvostovenäläisten häikäilemätön puuttuminen Ruotsin sisäisiin asioihin, josta monet viimeaikaiset skandaalit ovat antaneet niin runsaita todistuksia, on herättänyt yleistä katkeruutta bolshevikkejä ja heidän ruotsalaisia avustajiaan kohtaan. Vaaleihin nähden on myöskin tämä animositeetti oikeistolle erinomaisen merkityksellinen. Suurteollisuuden äänitorvet, esimerkiksi Stockholms Dagblad, ovat kuitenkin vakavasti huomauttaneet, että oikeisto tekee kohtalokkaan virheen menemällä tilapäisen menestyksen vuoksi sellaisiin liiallisuuksiin, että se esittää toisen puolen maan väestöä isänmaan vihollisina.

Liberaalinen puolue on kummastusta herättävällä tavalla sanonut irti puheenjohtajansa, ulkoministeri Löfgrenin, ilmoittamalla hänelle, että se ei aseta häntä ehdokkaakseen Tukholman vaalipiirissä. Hra Löfgrenin asema on kauan ollut

sangen vaikea nykyisten liberalismille epäsuotuisain konjunktuurien vallitessa, joiden syntipukiksi hän on joutunut. Tämä muistuttaa Carl Larssonin suurta seinämaalausta, jossa pakanalliset svealaiset uhraavat kuninkaansa aasa-jumalille huonon vuodontulon johdosta. Tässä yhteydessä on annettava hra Löfgrenille se tunnustus, että hän on vanha Suomiystävä, joka jo keväällä v. 1919 teki aloitteen yhteistyön aikaansaamiseksi lainopillisella alalla. Hänen nykyinen vastoinkäymisensä on nähtävästi samalla kuolinisku Ekmanin vapaamieliselle hallitukselle, jossa ensi sijassa hra Löfgren edustaa liberaalista puoluetta. Muuten ei ole aliarvioitava varsinaisen liberalismin tulevaisuudentoiveita Ruotsissa. Tuntuvasti supistuneesta jäsenluvustaan huolimatta, liberaalinen puolue kaikesta päättäen tulee olemaan erinomaisesti edustettuna jo ensi valtiopäivillä. Myöskin on otettava huomioon, että itse porvarillisille uusia uria aukonut Segerstedt on puolustusystävällinen liberaali. Vastaisuudessa hänen puolueensa tulee varmasti hyötymään oikeiston näissä vaaleissa tekemistä virheistä.

Mitä vielä tulee yleisön, vastoin entisiä ennustuksia, aivan viime aikoina omaksumaan käsitykseen, että oikeisto tulee saavuttamaan huomattavan vaalivoiton, niin ainakin toistaiseksi on siihen suhtauduttava skeptillisesti. Suhteellinen vaalitapa ei enää tee todennäköiseksi yhtäkkistä parlamentaristen voima-suhteiden muuttumista, jommoisen Staaff sai aikaan vuoden 1911 vaaleissa. Ensi syyskuun puoliväliin on vielä suhteellisen pitkä aika, mikä tulee vaatimaan oikeistolta äärimmäisiä ponnistuksia. Mutta joka tapauksessa on myönnettävä, että tässä maassa on alkanut uusi heilurin heilahdus, ja tämä saattaa aikaa myöten aiheuttaa huomattavia muutoksia Ruotsin sisä- ja ulkopolitiikassa.

V. a. A s i a i n h o i t a j a :

Einar Borenius

2902

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: .....

Va. Asiantuntija Boreniusksen kato. as. g.

Tukholma.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

N:o 1320.

Tukholmassa, syyskuun 11 päivänä 1928.

№	26	56	he.	21
14/9-28	№			
5	CC			

Herra Pääministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raporttini N:o 9, joka käsittelee Viron valtionpäämiehen vierailua Tukholmassa.

Vastaanottakaa, Herra Pääministeri, erikoisen kunnioitukseni vakuutus.

E. Borén
V.s. Asiainhoitaja.

Herra Pääministeri J. E. Sunila,
v.t. Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.
Helsinki.

Tukholmassa, syyskuun 11 päivänä 1928.

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI

N:o 9.

ULKOASIA MINISTEERIO		
No 26 / 56 lue D. 19 28		
14/9-28		Liite
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cr.	

Viron Valtionpäämiehen vierailu.

Viron Valtionpäämiehen vierailusta Ruotsissa voidaan sanoa, että se onnistui kaikin puolin hyvin. Matka oli suunniteltu pienimpiäkin yksityiskohtia myöten Suomen Presidentin vierailun mukaisesti, ainoastaan sillä eroituksella, että vierailu kesti vain kaksi päivää. Tapasin Riigivanem Tõnissonin parin minuutin aikana courilla ennen juhlapäivällisiä. Aika oli tällöin niin täpärä, että hän ennätti vain lausua muutamia ystävällisiä fraaseja. Ulkoministeri Löfgren tarjosi hra Rebaselle lounaat, joille oli myöskin kutsuttu Tanskan, Norjan ja Latvian lähettiläiset sekä allekirjoittanut, joka pöydässä istui ulkoministeri Rebasen vieressä. Hra Rebanen ilmaisi minulle vilpittömän ilonsa siitä ystävällisestä kirjoituksesta, jonka Uusi Suomi oli omistanut Viron Valtionpään Ruotsin-matkalle (Viikon varrelta 1.9.). Virolaiset esiintyivät kauttaaltaan sangen lojaalisesti Suomeen nähden, ylistellen maataamme ruotsalaisten kuullen ja kehuen m.m. Suomen apua Viron vapaustaistelun aikana. Ruotsin ratsuväen tarkastava kenraali, kreivi Reinhold von Rosen kertoi minulle, miten hän säikähtyi kun kuninkaan puheen jälkeen soittoakunna viritti Maammelaulun; selitellen oli hän lausunut pöytätoverilleen, eräälle korkealle virolaiselle upseerille, että nähtävästi oli tapahtunut ikävä erehdys, kun soitettiin Suomen kansallislaulua Viron kansallislaulun sijasta. Virolainen vastasi tähän, että virolaiset ovat omaksuneet Maammelaulun itselleen merkiksi siitä, että he pitävät suomalaisia veljeskansanaan.

Riigivanem Tõnissonin juhlapäivällisillä pitämä vastauspuhe teki erinomaisen syvän vaikutuksen. Kun läsnäolijat

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

kuulivat, että hän piti sen ruotsiksi, oli kuin kaikki olisivat saaneet sähköiskun. Riigivanem puhui hieman saksanvoiteisesti lausuen esim. "Augenblick" ögonblickin asemesta, minkä hän heti sen sanottuun korjasi. Hänen ääntämisensä oli ruotsinmaalaista, riippuen kait siitä, että hän täällä on eleskellut pakelaisena. Hänen äänenpainonsa joka lauseessa oli niin lämmin ja samalla vakava, että hän tempasi mukaansa keke kuulijakunnan, joka pakostakin tuli ajatelleeksi, että tässä oli historiallinen hetki kysymyksessä.

Juhlapäivällisillä, kuten muissakin tilaisuuksissa, oli kuninkaallisista läsnä vain kuningas itse sekä hänen poikansa kruununprinsesi ja prinsesi Wilhelm. Sitä vastoin esim. prinsesi Eugen, joka tulee antamaan lunchin Espanjan kuninkaalle, ei näyttäytynyt riigivaneman vierailun aikana. Yleisesti kaivattiin kuningattaren ylevää, isänmaallista persoonallisuutta, joka tällaisille tilaisuuksille antaa erikoisen leiman. Tiedot hänen terveydentilastaan ovat viime aikoina taas olleet huolestuttavimmat, mutta hän taistelee sairautta vastaan ihmeellisellä sitkeydellä.

Juhlapäivällisten jälkeen kahvia juotaessa konseljissa antoivat kuninkaalliset cerclen, jolloin kuninkaalla oli pitkä animeerattu keskustelu Sovjetin lähettilään kanssa. Korkea isäntä ilmitoi tällöin vieraalleen tavalla, jota ei voitu väärinkäsittää, tyytymättömyytensä sen häikäilemättömän kiihotuksen johdosta, jota bolshevikit ovat harjoittaneet Ruotsissa, ja kosketteli lähinnä Neuvosto-venäläisen koululaivan provokatoorista esiintymistä Visbyn satamassa. Kuninkaalla on tapana joskus sopivissa tilaisuuksissa näin riipittää ulkomaisia lähettiläitä. Hän alleviivasi sanojaan vilkkailla eleillä, ja lähettiläs Kopp joutui ilmeisesti kokonaan hämilleen. Tämän jälkeen on Neuvosto-Venäjän ministeri ulkodemartementissa esiintynyt tavattoman nöyränä ja myöntyväisenä. Tämä välikohtaus herätti tietenkin paljon huomiota ja näennäisesti vahvisti sitä käsitystä, että Ruotsin

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

läheneminen Viroon olisi johtunut Neuvosto-Venäjän kiihoksesta Ruotsin armeijan ja työväestön keskuudessa. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa; alote riigivaneman Tukholman-matkaan oli tehty paljon aikaisemmin kuin Neuvosto-Venäjän voimaperäinen propaganda oli alkanut Ruotsissa, ja näin ollen oli välikohtaus vain "en händelse, som säg ut som en tanke".

Muuten kuningas nähtävästi viihtyi hyvin ja vetäytyi omiin huoneisiinsa vasta puoli tuntia ohjelmanmukaisen määräjän jälkeen. Myöskin kruununprinssi keskusteli vilkkaasti leppuun saakka virolaisten vieraitten, m.m. sanomalehtimiesten kanssa.

Mitä riigivaneman Ruotsin-matkan merkitykseen tulee, niin sitä ei ole aliarvioitava. Tästä ei ollut tilaisuutta keskustella itse ulkoministeri Löfgrenin kanssa, hänen kun oli pakko jo kesken juhlallisuuksien lähtöä ^{x)} Genèveen. Mutta kabinettisihteeri Hannings sanoi minulle, että Viron Ruotsia kohtaan osoittamat sympatiat täällä ovat herättäneet vastaavaa myötätuntoa, vaikka tämä ei tietenkään vedä vertoja Ruotsin intiimiselle suhtautumiselle Suomeen. Ruotsalaisiin vaikuttaa yleensä voimakkaasti ulkoapäin osoitetut sympatiat, varsinkin kun niiden taustana ovat historialliset muistot: jotain analogista saattai kuluneena kesänä todeta Pommerissa Stralsundin muistojuhlassa, jolloin, kuten mukanaollut valtioneuvos Sigurd Ribbing minulle kertoi, pommerilaisten peittelemätön

x)

Hra Löfgren on myöskin ennättänyt näytellä sangen huomattavaa osaa vaalivalmisteluissa. Hänen terveytensä, joka viime vuosina on ollut heikonpuoleinen, on suuressa määrin edistynyt tämänkesäisen Royan-matkan jälkeen. Tultuaan tunnetulla tavalla erotetuksi liberaalisen puolueen hallituksen puheenjohtajateimestaan, hän ei ole antautunut, vaan osoittanut herpautumatonta taistelunieltä. Viime viikolla hän näyttää saaneen tuulta parjaisiinsa, ja nyt odotetaan, että toinen ylhäisyys tulee työntämään syrjään toisen ylhäisyyden, liberaalisen ulkaministerin, Löfgrenin vallatessa vapaamielisen pääministerin, Ekmanin paikan toisessa kamarissa.

into Ruotsia kohtaan herätti jonkun verran pahaa verta virallisessa Saksassa. Tämä seikka on omansa kiinnostamaan ruotsalaisia Itämeren maihin, ja epäilemättä tästä aikaa myöten tulee kypsyään poliittisiakin tuloksia. Ruotsalaiset ovat luulleet löytävänsä Virossa vielä enemmän myötätuntoa kuin Latviassa, jonka maantieteellinen asema muuten antaa sille enemmän suoranaista strategista merkitystä kuin mitä Virolla on, Ruotsin puolustukseen nähden Venäjää vastaan. Tämä sympatia johtaa ruotsalaiset tutkimaan Itämeren probleeman realipoliittisia puolia, ja kuten ulkovaltojen tšekäläiset edustajat useasti minulle ovat huomauttaneet, m.m. nyt viimeksi juhlapäivällisten aikana Unkarin asiainhoitaja, on Itämerestä meidän päivinäme muodostumassa maailman politiikan tärkeimpiä keskuksia. Ruotsin ulkopoliittinen johto ei ummista silmiään tälle, ja ulkodepartementissa lausuttiinkin nimenomaan, että riigivaneman täällä käynti on asiallisesti paljon merkityksellisempi ja mielenkiintoisempi kuin kohta odotettava Espanjan kuninkaan vierailu, huolimatta tähän liittyvästä ulkonaisesta loistosta ja ordenäsateesta. - Neuvosto-venäläisten viimeaikoina paljastettu myyräntyö Ruotsissa on tavallaan vaikuttanut samaan suuntaan kuin virolaisten valtiomiesten vierailu, lisäten ruotsalaisten realipoliittista aistia. Mitä Ruotsin puolustukseen tulee, niin tämä kai lähinnä johtaa laivaston lisäämiseen. - Pienenä ulkonaisena merkinä vierailun seurauksista voi pitää nyt suunniteltua viisumipakon poistamista Viron ja Ruotsin väliltä.

Ruotsin teollisuus- ja finanssimailman mielenkiinto Itämeren maihin, ensi sijassa Viroon, tukee puoleltaan Ruotsin heräävää tietoisuutta näiden maiden poliittisesta merkityksestä. Olkoonpa, että Ruotsin tulitikkuteollisuuden monopolioikeutta tähtäävä toiminta Baltiku-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

missa ajan pitkään tuskin on omiaan lisäämään reunavaltioitten Ruotsin-innostusta, niin on huomattava, että myöskin Ruotsin teollisuuden muut haarat sekä pankkilaitokset solmivat Viron kanssa taloudellisia suhteita, asettaen pääomiaan ja yritteliäisyyttään sen käytettäväksi. Tämä tietysti vaikuttaa edullisesti Viron ulkomaiseen luottoon, mikä toistaiseksi virolaisille ehkä on kouraantuntuvin hyöty Ruotsiin lähenemisestä. Kuinka paljon arvoa Viro antaa tälle, sen todistaa osaltaan sekin seikka, että sen tšekäläinen edustajisto ei ole, kuten me, tehnyt mitään vastalauseita Ruotsin maanviljelijäin puuhaamia lihan tuonnin rajoituksia vastaan, jotka kuitenkin niin kipeästi koskevat juuri Viron pääelinkeinoon.

Historiallinen kokemus on muualla useasti osoittanut, että politiikka kulkee kaupan jälkiä. Voidaan siis empiriättä sanoa, että mainitunlaiset kaupalliset yhdyssi-teet tulevat enentämään Ruotsin poliittista harrastusta eteläiseen naapurimaahan. Ruotsin nykyinen, monessa suhteessa suurenmoinen taloudellinen elpyminen johtuu osittain samoista kansansielutieteellisistä tekijöistä, jotka pari kolme vuosisataa sitten olivat Ruotsin poliittisen suuruuden edellytyksinä. Toivottavasti sen loppu ei tule olemaan yhtä abrupti. - Vaikkakin tämä Ruotsin kaupallinen ekspansioni enemmän tai vähemmän käsittää koko mailman, niin silti ei käy kieltäminen, etteikö se ensi sijassa kohdistuisi niihin vanhoihin luonnollisiin metsästyksimaihin, joita Itämeren valtiot muodostavat. Ruotsin kaupapoliittista toimeliaisuutta merentakaisissa naapurimaissa ei siis voida selittää yksinomaan sen yleisellä etenemisellä mailman markkinoilla, vaan sillä on erikoisen syvät edellytyksensä, ja se on omiaan suuressa määrin antamaan todellisuus pohjaa Ruotsin ja Viron väliselle lähenemiselle.

Samassa yhteydessä ansainnee mainita, mitä yleisesti arvossapidetty liberaalinen valtiomies Jakob Petters-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

son toimien Ruotsin v.t. ulkoministerinä lausui minulle ennen Viron valtionpään vierailua. Viitaten siihen eräillä tahoilla ulkomailla lausuttuun väitteeseen, että Itämeren maiden oma itsenäisyystahto ei olisi kylliksi luja, huomautti hän, että tämä tahto tietenkin on heidän pysyvällisen vapautensa perusedellytys. Mikäli eräät piirit mainituissa valtioissa ovat alttiit Venäjän markkinain attraksionille, on hyödyllistä vähentää tämän vaikutusta lujittamalla Baltian meren valtioiden ja länsimaitten välisiä sivistyksellisiä ja taloudellisia suhteita. Näilläkin suhteilla on siis jo nyt sanotulta näkökannalta katsottuna poliittinenkin merkitys. Mutta, lisäksi valtioneuvos Pettersson, on mentävä eteenpäin askel askeleelta: kun vain ensin on onnistuttu lujittamaan mainittuja luonnollisia siteitä, niin sitten on aika ruveta harkitsemaan puhtaasti poliittisten takeitten antamista.

Kokonaisvaikutelmana voidaan lausua, että ne voimakkaat virtaukset uuden Ruotsin poliittisessa elämässä, jotka jo kauan ovat vaatineet Ruotsin luopumista entisestä pidättyväisestä suhtautumisestaan Itämeren maihin, nyt vihdoinkin ovat puhjenneet ilmi arvovaltaisen virallisen manifestatsionin muodossa. Tämä ruotsalais-virolaisten suhteiden uusi vaihe on tietysti Suomelle hyvin mielenkiintoinen. Miten viimeainittua asiata Tukholmassa arvostellaan, siitä aijon koettaa tehdä selkoa seuraavassa raportissa.

V.a. Asiainhoidtaja:

E. Borenius

572

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

Va. Asiamiehittäjä Boronius'sen rap. 10.

Tukholma

12/9 1928.

SUOMEN LÄHEYYSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BÄSKICKNING
I
STOCKHOLM

N:o 1328.

Tukholmassa, syyskuun 12 päivänä 1928.

27 56 Lu. 28
1579-28
5 C₂

Herra Pääministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raport-
tini N:o 10, joka käsittelee Aleksandrovin asian uusinta
vaihetta ja sen seurauksia.

Vastaanottakaa, Herra Pääministeri, erinomaisen kun-
nioitukseni vakuutus.

Borélius
V.a. Asainhoitaja.

Herra Pääministeri J. E. Sunila,

v.t. Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

Tukholmassa, syyskuun 12 päivänä 1928.

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI

N:o 10.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 27/56 Lu D. 13 28		
15/9-28	No	Liite
	OSASTO	ACIA
5	C2	

Aleksandrovin asian uusin vaihe ja sen seuraukset.

Mitkevitjin tekemien, Aleksandrovia kompromettoivien paljastusten johdosta julkaisi Neuvosto-Venäjän tšekäläinen lähetystö virallisen tiedonannon, jonka lopussa uhmailleen puhuttiin Ruotsin lain mukaan Ruotsin alamaiselle Aleksandroville tulevasta oikeusturvasta. Grigori Aleksandrov teki kuitenkin huonon shakkisiirron valittamalla Ruotsin oikeuskanslerille poliisin taholta saamastaan kohtelusta. Poliisin asema, jota aikaisemmin ulkodepartementissa pidettiin heikkona, muuttui päinvastoin hyvinkin vahvaksi, kun se täten sai tilaisuuden puolustautua, jopa ryhtyä vastaoffensiiviinkin julkaisemalla Aleksandrovin kotona toimitetussa poliisitarkastuksessa takavarikoitua aineistoa. Kuinka raskauttavat Aleksandrovilta löydetyt paperit ovat, selviää niistä leikkeleistä, jotka seurasivat Lähetystön kirjelmää N:o 1293. Näin ollen Aleksandrovin valitus luonnollisesti ei ole aiheuttanut mitään toimenpiteitä kanslerinviraston taholta, ja sitä paitsi on Aleksandrov ulkodepartementin nimenomaisesta painostuksesta ollut pakoitettu jättämään paikkansa Tassin tšekäläisen toimiston johtajana. Kuulema Aleksandrov myöskin tulee muuttamaan pois Ruotsista. Luultavasti hänet siirretään takaisin Venäjälle; hän näet on vielä Sovjetin palveluksessa ja sen käskynalaisena huolimatta siitä, että hän on Ruotsin kansalainen. Niistä asianhaaroista, joista Aleksandrovin Ruotsin kansalaiseksi ottaminen riippui, sisältää poliisin julkaisema aineisto huomiotaherättäviä paljastuksia. Niiden valossa saattaa ymmärtää, että mainittu toimenpide

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

aikoinaan synnytti Brantingille epäedullisia huhuja. Ulko-departementissa ilmoitettiin minulle, että Aleksandrovin ja Mitkevitzin juttu katsotaan muodollisesti päättyneeksi.

Poliisi-intendentti Hallgren on Aleksandrovin valituksen johdosta laatimallaan lausunnolla, mikä joka puolelta valaisi tämän salaista toimintaa Ruotsissa, tehnyt isänmaalleen suuren palveluksen. Sitä on katsottava mitä tärkeimmäksi poliittiseksi tosiasiaksi, jolla tulee olemaan laajakantoisia seurauksia niin hyvin ruotsalais-venäläisten suhteiden kehitykseen, kuin parhaillaan Ruotsissa käytävään vaalitaisteluun nähden. Se tavallaan selittää, miksi kuningas katsoi asianmukaiseksi julkisesti nöyryyttää Neuvosto-Venäjän lähettilästä, olkoonpa että hän suoranaisesti kosketteli vain venäläisen koululaivan "Leningradin" kuuluisaa käyntiä Visbyssä, minkä merkitystä oikeistolehdet muuten ovat liioitelleet. Neuvosto-venäläisten ylimielisestä aloittamasta, mutta nolosti loppuneesta aksionista saattaa sanoa, että ylpeys käy lankeemuksen edellä.

Vaalivalmisteluissa on puheenaoleva skandaali antanut porvarillisille hyvän valtin. Sosialiministeri Jakob Pettersson kosketteli sitä puheissaan Taalainmaassa viime lauantaina ja sunnuntaina, huomauttaen terävästi, että se tekee Venäjän kauppavaltuuskuntaa koskevan sopimuksen vaaranalaiseksi. Mitä kommunistien vaalimahdollisuuksiin tulee, on heidän saamansa vastaisku omiaan heikentämään heidän asemaansa. Maksimimäärä, mihin heidän vaalivoittonsa voisi nousta, olisi nykyisestä neljästä paikasta kahdeksaan. Ulkodepartementissa kuulin eilen vaalimahdollisuuksista, että vaikka nyt ei enää, kuten kevätkesällä, odoteta porvarillisten musertavaa tappiota, tilanteen muututtua heille hyvinkin suotuisaksi, niin sittenkin pidetään vain status quon säilyttämistä vaalien todennäköisenä tuloksena. Huomattuaan Ruotsissa nyt vallitsevan vahvan vastakommunistisen virtauksen, ovat sosialidemokraattien johta-

jat nyt saaneet toisen äänen kelloonsa: vaaliliittolais-
tensa, kommunistien harmiksi ovat Engberg ja Sandler vii-
meisissä vaalipuheissaan selvästi vetäneet rajan bolshe-
vismia vastaan, täten peruuttaen kaikki aikaisemmat kom-
munismille suopeat tunnussanansa. Vaikkeivät sosialidemo-
kraatit saavuttaisikaan enemmistöä, niin olisi heille san-
gen tärkeä saada pari kolmekin ääntä lisää. Tässä ta-
pauksessa he kai ottaisivat muodostaakseen hallituksenkin,
jolloin kait Sandlerista tulisi ulkoministeri, jos Undén
pysyy päätöksessään antautua tieteellisiin töihin. Mutta
tämä on ajateltavissa ainoastaan sillä edellytyksellä,
että ^{nämä/} sosialidemokraattien ja kommunistien yhteisen vaali-
liiton pari mahdollista lisä-ääntä eivät ole kommunis-
tisia. Tämä edellytys on nyt jonkun verran lähempänä
toteutumistaan kommunistien viimeaikaisten vastoinkäymisten
x)
kautta.

V.a. As i a i n h o i t a j a :

Einar Borenius

---

x)

Kirjoitettuani ylläolevan sain kuulla vaaliasioihin
erikoisesti perehtyneeltä taholta, että mahdollisuuksia
tällä hetkellä arvostellaan seuraavasti: varmuudella tois-
taiseksi ei voi sanoa mitään, mutta kaiken todennäköi-
syyden mukaan sosialidemokraattis-kommunistinen blokki ei
tule voittamaan tarvitsemiaan seitsemää ääntä, vaan päin-
vastoin menettämään muutamia porvarillisille. Sitäpaitsi
oletetaan, että kommunistit valtaavat pari paikkaa sosi-
alidemokraattien kustannuksella.

27m

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA: _____

V.a. Asiamiehittäjä Porcuinksen rap. no 11.

Tukholma.

19/10 1928.

SUOMEN LÄHEYYSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
i
STOCKHOLM

Tukholmassa, lokakuun 19 päivänä 1928.

N:o 1604.

28/10-28		
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C ₂	

Herra Ulkoasiainministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raportti N:o 11, joka käsittelee Neuvosto-Venäjän kauppavaltuuskuntaa Tukholmassa.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

Eino Borenius
V.a. Asiainhoitaja.

Herra Hjalmar J. Procopé,
Ulkoasiainministeri,
y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

Tukholmassa, lokakuun 19 päivänä 1928

LÄHETYSKÄRTTI		
N:o 28/56 h.e. 1928		
22/10-28	22	LHE
RYHMÄ	OSASTO	AKA
	5	C2

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI

N:o 11.

Neuvosto-Venäjän kauppavaltuuskunta Tukholmassa.

Viime päivinä on Ruotsin liberaalisessa, vapaamielisessä ja sosialidemokraattisessa sanomistossa näkynyt useita kirjoituksia, joissa käsitellään ulkoasiainministeri Tryggerin suhdetta Neuvosto-Venäjän tšekäläisen kauppavaltuuskunnan asemaa säännöstelevään sopimukseen lokakuun 8 päivästä 1927. Alotteen teki professori Segerstedt Göteborgs Handels- och Sjöfartstidningissä tämän kuun 13 päivänä ("Ett kinkigt åtagande"); muista artikkeleista ansaitsee mainintaa Dagens Nyheterin valaiseva eilinen pääkirjoitus "Hr Trygger på sträckbänken". Eräät oikeiston johtajat olivat jo viime talven valtiopäivillä hyökkäilleet mainittua sopimusta vastaan; m.m. maaherra Hammarskjöld silloin esiintyi huomattavan kiihkeällä puheella. Ulkodepartementissa herätti ihmettelyä, että oikeiston auktoriteetit nähtävästi eivät olleet perehtyneet kysymyksen asialliseen puoleen, sillä kuten tunnettua itse asiassa puheenaolevaa sopimusta on pidettävä Ruotsille suhteellisen edullisena, varsinkin verraten Ruotsin ja Neuvosto-Venäjän väliseen kauppasopimukseen, joka solmittiin Tryggerin hallituksen aikana vuonna 1924. Ulkoministeri Löfgrenin olikin helppo puolustautua näitä hyökkäyksiä vastaan; kun esim. ensi kamarin jäsen, toimittaja Ljunglund innokkaasti yhtyi oikeistijohtajien hylkäystuomioon, tyytyi hra Löfgren julki-lukemaan hra Ljunglundin edellisenä syksynä Allehandassa kirjoittaman artikkelin, missä hra Löfgreniä mairiteltiin ylenmäärin kiittelevin sanoin sopimuksen aikaansaamisesta.

Ilmeisesti oikeiston kannanotto valtiopäivillä riip-pui miltei yksinomaan vaalitaktillisista syistä. Vaalitaiste-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

lun alettua kesällä varsinkin hra Trygger puheissaan jatkoi samaan sävyyn, piittaamatta Ekmanin ja tämän virkatoverien varoituksista, että ulkopolitiikka ehdottomasti olisi jätettävä vaalitaistelun ulkopuolelle. Eräässä Göteborgissa pitämässään esitelmässä hra Trygger nimenomaan vaati kyseessäolevan sopimuksen irtisanomista. Kaikesta päättäen hra Trygger oli täysin varma siitä, että oikeisto ei voittaisi vaaleissa ja että hänen ei koskaan tarvitsisi elää oppinsa mukaan.

Tultuaan äkkiarvaamatta uuden hallituksen ulkoministeriksi hra Trygger on jo joutunut ikävään pulaan, ja varmaan hän monet kerrat on katunut viimekesäistä varomattomuuttaan. Onhan näet selvä, ettei ole olemassa mitään asiallisia syitä sellaiseen uhmailevaan eleeseen, kuin mitä sopimuksen irtisanominen tietäisi. Oppositionin kynäsota luonnollisesti ei tarkoita, että hra Tryggerin olisi pysyttävä sanoissaan; sen tarkoituksena on vain tehdä kiusaa hänelle niin paljon kuin suinkin. Toisaalta on epäilemätöntä, että muutenkin lyhytikäiseksi ennustetun hallituksen prestiishi tästä ei ole kasvanut.

Samassa yhteydessä sietää muistuttaa hra Järten tänä syksynä Tukholmassa pitämästä puheesta, jossa hän räikein sanoin kävi venäläisen kauppavaltuuskunnan kimppuun, vaatien "ketunpoikueen ulos savustettavaksi". Väitetään, että hra Järte näillä sanoilla menetti sosialiministerin salkun uudessa ministeristössä. Hra Järten poliittinen maine oli muutenkin parina viime vuotena taantunut. Tuskin enään muistetaan, että sitä ennen yleisesti otaksuttiin hänestä tulevan ensi oikeistohallituksen pääministerin. - Mihin liioitteluihin puoluekiikko nykyään voi mennä Ruotsissa, osoittaa se seikka, että eräässä äänestäjille lähetetyssä anonymisessä kiertokirjelmässä hra Löfgrenin on väitetty vastaanottaneen dusöörin toiminnastaan venäläis-ruotsalaisen sopimuksen hyväksi.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Ulkomailla levinneet huhut, että Ruotsin ja Venäjän välit olisivat kireät, ovat perää vailla. Se seikka, mikä venäläisen probleemisikermän yhteydessä eniten huolestuttaa Ruotsia, on tilanne Latviassa. Moneen kertaan ja viimeksi eilen on minulle ulkodepartementissa huomautettu, että asiat ovat huonosti Latviassa. Kommunistien kiihotus ja Neuvosto-Venäjän taloudellinen ote ovat ruotsalaisten mielestä tehneet Latviasta reunavaltioketjun heikoimman nivelen. Sillä välin kuin Viro itsenäisyytensä aikana on huomattavasti vakiintunut ja lujittunut, jättää kehitys Latviassa sitä vastoin paljon toivomisen varaa.

V.a. A s i a i n h o i t a j a : *Sina P. Boromus*

270

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C2.

ASIA:

V.a. Asiamiehittäjä Borénin kesä no 12.

Tulsholma

26/10 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

N:o 1645.

Tukholmassa, lokakuun 26 päivänä 1928.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	ERI
N:o 29 / 56 Pra.	28
29 / 10-28	
5	C ₂

Herra Ulkoasiainministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raportti N:o 12, joka käsittelee Neuvosto-Venäjän kauppavaltuuskuntaa säännösteltävää sopimusta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, erinomaisen kunnioitukseni vakuutus.

E. Borén

V.a. Asiamies.

Herra Hjalmar J. Procopé,

Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

Tukholmassa, lokakuun 26 päivänä 1928.

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI 29/10/28

N:o 12.

MINISTERIÖN		
29/10/28		
TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI		12
RYHMÄ	OSASTO	ALUE
5	CR	

Neuvosto-Venäjän kauppavaltuuskunta Tukholmassa.

Viitaten edelliseen raporttiin N:o 11 sekä ohelliseen Göteborgs Handelstidningin viime lauantaina t.k. 20 päivänä julkaisemaan pääkirjoitukseen "En förstående själ", missä professori Segerstedt niin säälimättömästi käy ulkoministeri Tryggerin kimppuun, saan kunnioittaen ilmoittaa että, mikäli erittäin arvostelukykyiseltä parlamentariselta taholta olen saanut kuulla, tätä artikkelia pidetään hyvin suurmerkityksellisenä. Kertojani lausui, että Segerstedt harvoin on ollut niin hyvässä kunnossa (i så hög form) kuin tätä artikkelia kirjoittaessaan. Ulkoministeri Tryggerin asema muodostuu päivä päivältä yhä vaikeammaksi niin kauan kuin hän ei teoissa toteuta vaatimustaan Venäjän kauppavaltuuskuntaa säännöstelevän sopimuksen irtisanomisesta. Jos hän edes antaisi jonkunlaisen selityksen, niin tämäkin jo jonkin verran auttaisi, mutta hän ei tee edes sitäkään. Ja koska hän eilisiltana matkusti vaimonsa luoksi Pariisiin jatkaakseen sieltä Italiaan, niin tuskin mitään démarchea hänen puoleltaan lähiviikkoina enää on odotettavissa. Näin ollen arvellaan, että hra Tryggerin asema valtiopäivien kokoontuessa tammikuussa tulee olemaan kerrassaan kestämätön. Varmasti hra Trygger lomamatkallaan muistelee, miten viisi vuotta sitten hra Hederstierna sai luopua ulkoministerin paikasta Tryggerin omassa samana vuonna muodostamassa hallituksessa. Nemesis-sanaa on jo tämän yhteydessä kuultu lausuttavan diplomaattipiireissä.

Segerstedt on täten taaskin näyttänyt toteen, kuinka vaikutusvaltainen hän Ruotsin ulkopoliitiikkaan nähden on, huolimatta siitä, että hänen edustamansa puolueen jäsenluku ny-

En förstående själ

20. 10. 28. 7. 24

"Det är en gouterad politisk sport att jaga människor med deras egna ord."

Satsen är hämtad ur en artikel av den socialdemokratiska partiordföranden. Han är onekligen vittnesgill i detta fall. Han har ofta förföljts av de ord han säso m ung, i anden brinnande socialist, uttalade. Han har i egenskap av försvarsminister haft att tagas med de troll, som tassat omkring i dessa hans ungdoms obetänksamma ord. Det kan icke alltid ha varit så putslustigt. Därför klingar också genom hans uttalanden i fallet Trygger en underton av förståelse, litet av bönen för sjuka mor.

Hr Hansson har också som god kamrat gått i breschen för hr Gustaf Möller, när folk hade svårt att finna något sammanhang mellan hans uttalanden om lagstiftning angående kollektivavtal före och efter hr Ekmans övertagande av regeringsmakten. Den gången försökte sig hr partiordföranden på några ganska halsbrytande uttorkningar. Deras innebörd är i och för sig likgiltig. De må gärna överlämnas åt glömskan.

Nu skall först göras det medgivandet åt hr Hansson, att ord som en politiker en gång råkat fälla givetvis icke binda honom för all framtid. En politiker får som alla andra människor ändra mening. Det vore strunt till karl, som icke vågade vidgå att han så gjort. Det vore dessliques en högst besynnerlig människa som aldrig skulle ha råkat säga en dumhet, vars egenskap av dumhet hon icke sedan själv insett. Att man sedan får det förhoppna ordet stoppat i halsen på sig av påpassliga medmänniskor, det tillhör de där tingen, som man får finna sig i. Det händer ju att försiktiga generaler på förhand proklamera att de icke till föredöme ha tagit den ståndaktige tennsoldaten. Beslutar partiet något annat än de gått in för, så skola de icke vägra i kovändningen. Det är mänskligt. Det är till och med mänskligt och förlåtligt, om den man som på detta sätt säkerställer reträtten, samtidigt krämar sig i rollen av den starke och modige mannen. Herre Gud, komedianter äro vi alla. Dum, verkligt dum är endast den, som blir så arg att han faller ur rollen, om han varnar ett litet förstående leende på någon av åskådarnas läppar. Det

nisterus hållning. Ändock synes det oss ligga något otillbörligt i att en politiker, i akt och mening att komma en misshaglig regering till livs, ena dagen i otvetydiga ordalag kräver vissa mått och steg för att tre veckor därefter, när makten att driva den politik han i fosterlandets namn fordrat, lägges i hans händer, helt lugnt fortsätta den kurs den häcklade företrädaren hållit.

Vi skola här inskjuta en liten parentes. Den sättes dit av samma grund, som dylika reservationer göras. Den innehåller då att man får räkna med möjligheten, att hr Trygger icke uttalat sig så som tidningarnas referat giva anledning att tro. Referaten äro emellertid samstämmiga. De reflexioner, vilka pressorgan som hylla honom som vår store statsman, knutit till hans ord, visa att de funnit dem innehålla alldeles detsamma som vi läst ut ur dem. Trots allt detta, är det möjligt att han velat säga något annat än han har sagt eller äminstone enligt den naturliga människans sätt att fatta har sagt. Om så är fallet, har denna undersökning av i vilken grad en politiker är bunden av sina egna uttalanden endast ett akademiskt intresse. Att ha givit anledning till en slik akademisk utredning är kanske icke ovärdigt den högste beskyddaren av landets samtliga akademier.

Godkännes satsen, att en politiker icke i ringaste mån är bunden av de utfästelser han gör, eller av de åsikter han uttalar under en valrörelse, så är det slut med allt vad allvar heter i vårt politiska liv. Då knäslattes det rena skojet. Man behöver verkligen icke vara pedantisk för att tycka, att en till mogen ålder kommen man — 71 år — som länge utgjort en förgrundsfigur i vårt politiska liv, måste väga sina ord så pass, när han uppträder offentligt och söker den största möjliga offentlighet, äskar den spändaste uppmärksamhet för vad han har att säga i en fråga, vilken han betecknar säso m rörande all politikens vitalaste punkt, nämligen landets självständighet, att han icke tre veckor senare måste löpa ifrån det då sagda.

Det må emellertid också medgivas, att en människa på tre veckor kan få en helt ny syn på en fråga, även om hon haft osökt anledning att länge syssla med den. Man måste räkna icke blott den sällsynta eventualiteten av en Lidnersk knäpp, utan jämväl med den mindre överraskande av nya upplysningar och nya synpunkter bibragta av någon, som är bättre insatt i förhållandena. Om så sker, kan emellertid icke vederbörande helt sonika övertaga ämbetet efter den vars beteende han nyss klandrade och låtsa som om det regnade. Det var ingenting som tvingade hr Trygger att övertaga ansvaret för vår utrikespolitik. Fann han vid närmare besinnande, att han icke som ansvarig ledare av den kunde taga de mått och steg, vilka han nyss yrkat på, nå då finge han låta en av dylika uttalanden icke bunden man övertaga ämbetet. Det fanns ingen anledning i världen för den gamle herrn att påtaga sig uppdraget. Redan hans ålder var fullgod förvärdning för ett avböjande.

Om han fällt de yttranden, som till-

Beslutar partiet något annat än de gått in för, så skola de icke vägra i kovändningen. Det är mänskligt. Det är till och med mänskligt och förlåtligt, om den man som på detta sätt säkerställer reträtten, samtidigt kråmar sig i rollen av den starke och modige mannen. Herre Gud, komedianter äro vi alla. Dum, verkligt dum är endast den, som blir så arg att han faller ur rollen, om han varsnar ett litet förstående leende på någon av åskådarnas läppar. Det finns ju tråkmänisar som taga sina egna gycklerier på blodigt allvar.

På ett något högre mänskligt plan ligger den utveckling, som kommer folk att ändra åsikt därför att de dragit lärdom av erfarenheten. Det finns verkligen dylika fall. Det mänskliga livets förhållanden äro så invecklade, att den som har ögon till att se med har oavbruten sysselsättning med att se och iakttaga. Var människa har väl upplevt, att hon måst ändra sitt omdöme i det ena eller andra hänseendet, på den grund att hennes uppmärksamhet länkats på omständigheter, vilka hon tidigare förbisett. För den som verkligen allvarligt reflekterar ligger svårigheten icke i att ändra åskådning utan i att när ett avgörande skall träffas, komma fram till en fast sådan. Nödvändigheten att handla sätter i rörelse de krafter, som kristallisera ut ett beslut. Det är livets eget tvång, som där verkar. Ju större livserfarenhet en människa samlar, desto mindre förfaller hon till tvärsäkerhet. Endast där andlig torftighet förbjuder erfarenhetens samlande och behjärtande, stå människor klippt fasta i sin mening. De petrifieras.

Allt detta må tagas i betraktande,

taga ansvaret för vår utrikespolitik. Fann han vid närmare besinnande, att han icke som ansvarig ledare av den kunde taga de mått och steg, vilka han nyss yrkat på, nå då finge han låta en av dylika uttalanden icke bunden man övertaga ämbetet. Det fanns ingen anledning i världen för den gamle herrn att påtaga sig uppdraget. Redan hans ålder var fullgod förevändning för ett avböjande.

Om han fäلت de yttranden, som tillskrivits honom, och om de icke på ett tillfredsställande sätt kunna förklaras ha en annan syftning än den allmänt antagna, så är hans ställning ohållbar. Det strider mot allt vad decorum heter, att en av rikets främste inte står vid sina ord. Det passar sig icke att inskränka ansvarskänslans verksamhet i det politiska meningsskiftet till att gälla endast det som uttalas av en politiker den tid han är medlem av statsrådet.

Herr P. A. Hansson giver visserligen hr Trygger absolution i betraktande av att någon anledning att uppsäga det ryska avtalet enligt hr Hanssons mening icke föreligger. "Det är detta som måste vara avgörande för svenskt handlande, icke några mer eller mindre förflugna yttranden av en eller annan av de personer, vilka nu sitta i regeringen. Det är icke någon chikan för utrikesministern att visa sig förstå detta och att förhålla sig därefter."

Hr Hansson, som liknat H. T. vid Göran Persson, har här övertagit skön Karins roll av trösterska åt kung Erik. Det är bara det felet med skön Karins ord, att de gå på sidan om saken. Frågan är icke, vilken kurs vår politik här skall följa, utan frågan är vad hr Trygger utfäst sig till och huru han till

följe därav bör förhålla sig. Han kan ha kommit till samma övertygelse som hr Hansson. Nå väl, då bör han överlämna åt annan person att sköta vår utrikespolitik.

Våra politiska ledare få väl skicka sig så, att landets övriga innevånare åtminstone kunna låtsas sig taga deras vid so-lonna tillfällen uttalade åsikter på allvar.

—31 dec. för att som sakkunnig deltaga i 1927 års skolsakkunnigas utredningsarbete i fråga om läroböcker. Till vikarie har förordnats folkskolläraren F. G. Hedenmark i Östersund.

Strängnäs domkapitel förordar folkskollinspektörerna Gustaf Bergström i Luleå och vald. Lahne i Södertälje samt lektorn D. Martin i Härnösand i nämndordning till folkskollinspektörstjänsten i Södermanlands östra inspektionsområde. (hb)

Tekniska skolorna. En ledig lektortjänst vid tekniska elementarskolan i Norrköping skall enligt k. m:t:s beslut tills vidare upprätthållas med vikarier.

Folkhögskolorna. Skolöverstyrelsen har förklarar fil. lic. Torsten Eklund i Jakobsberg och fil. mag. Anders Edestam i Göteborg lämpliga till andreläraryrket vid Jakobsbergs folkhögskola. (hb)

Nationalmuseum. Chefen för Nationalmuseum, överintendent A. Gauffin, har av k. m:t beviljats tjänstledighet under tiden 15—25 oktober för att övervaka svenska konstutställningen i Riga. Som vikarie tjänstgör intendent Sixten Ström-bom.

K. m:t har i fredagens konselj med-givit utlåning av ytterligare en del Nationalmuseum tillhöriga tavlor till utställningen i Riga.

Föreståndaren för Livrustkammaren, friherre R. Cederström, har av k. m:t beviljats tjänstledighet för vetenskapliga studier utomlands under tiden 29 okt. 4 år—28 april nästa år. Vikarier äro amanuenserna T. Lenk under tiden 29 okt.—28 jan. och G. Malmberg 29 jan.—28 april.

Fängvården. Direktören vid central-fängelset på Långholmen R. Harling, som den 18 november fyller 67 år, har i fredagens konselj beviljats avsked med pension från denna dag.

K. m:t har transporterat och förordnat pastorn och förste läraren vid centralfängelset i Härnösand, teol. kand. E. G. Rhedin, att från den 1 nov. 1928 vara pastor och förste lärare vid centralfängelset på Härlanda.

Till nämndeman för Trollhättans stad i Flundre, Väne och Bjärke häradsrätt efter framlidne fabrikören Elmer Björn-berg valdes vid allmän rådstuga i går ingenjör R. Lilljekvist.

Lediga tjänster. Ett förordnande som

allt.
LANGES Elektriska
Östra Hamngatan 31.

assistentläkare vid Sabbatsbergs sjukhus' kirurgiska avdelning I sökes senast den 27 okt.

En andre underläkaretjänst vid Malmöhus läns sjukvårdsförordningars i Lund med klinik sökes senast den 26 nov.

Ett förordnande som assistentläkare vid Sachsska barnsjukhuset i Stockholm sökes senast den 27 okt.

Underläkaretjänsten vid Eksjö sanatorium sökes senast den 15 nov.

Befattningen som ord. manlig folkskollärare vid Glommersträsk folkskola i Arvidsjaurs skoldistrikt.

Tredje förslagsrummet till organist- och klockarebefattningarna i Istorps församling, Älvsborgs län, sökes senast den 9 nov.

Småskolläraryrket sökes vid Karlsvik i Alnö förs. i Västernorrlands län.

Måndag

Tisdag

Onsdag

bortslumpas

oerhörda massor av

Stuvar

Reststycken

och

Skylt-bitar

Stuvar

Reststycken

och

Skylt-bitar

som uppkommit under denna höstsäsong. Alla kvalitéer finnas bland stuvarna, t. ex. Kapp- och Ulster-tyger — Sidenbrocade-Kappfoder — Hellylle Klädnings-tyger, enfärgade och rutiga — Moderna Jumpertyger — Hellylle Moussliner — Sammet för Klädningar, Barnkläder m. m. — Sidentyger i många olika kvalitéer för Klädningar, Jumper, Underkläder, Lampskärmar, Dukar m. m. — Flanell för Pyjamas och Underkläder — Flanell för Morgonrockar — Skjorttyger — Enfärgad och blommig Satin för Skärmar och Överdrag — Enfärgad Shantung-imit. — Gardinmoll m. fl. kvalitéer som bortsäljas

oerhört billigt.

Kom ihåg att Stuvarna säljas endast under dagarna
Måndag, Tisdag, Onsdag.

Specialaffär för Tyger

TEXTIL

MAGASINET $\frac{A}{B}$

40 KUNGSGATAN 40

Folkskolinspektören i Västerbottens

En fix idé, som verkar löjlig, är Allmänhetens bedömande av pålsvaror. Man inbillar sig t. ex. att en förstklassig affär är dyrare, men betänker ej att de genom sina direkta inköp i stället äro billigare. Ni kan få en prima sälbisamkappa hos Hedstrands på beställning för 1.450 kr. Men vill Ni ha extra prima får Ni tänka på tvätusenkromortalet. Detsamma gäller alla skinnsorter, det hela är endast en kvalitéfråga. resar i

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

kyään on siksi vähäinen. Per Albin Hansson teki karhun palveluksen ulkoministeri Tryggerille rientäessään hänen avukseen Ny Tidissä, sillä tämä vain ärsytti Segerstedtiä ja aikaansai täten hänen uuden loistavan hyökkäyksensä hra Tryggeriä vastaan.

Kun puheenaoleva sopimus oli esillä viime vuoden valtiopäivillä, oli hra Tryggerin määrä esiintyä ensimmäisenä puhujana ensi kamarissa, mutta jostakin syystä hän myöhästyi, ja maaherra Hammarskjöld sai valmistautumatta astua hänen tilalleen. Tämä seikka kai osaksi selittää, miksi oikeiston hyökkäys sopimusta vastaan silloin asiallisesti tuli niin heikosti perustelluksi. Hra Trygger on sen jälkeen saanut balanseerata parhaansa mukaan, kunnes hän Göteborgissa vähää ennen vaaleja esitti kuuluisan vaatimuksensa kyseessä olevan sopimuksen irtisanomisesta. Hra Tryggerillä on tapana koristella puheitaan roomalaisesta oikeudesta lainaamalla lauseparilla. Nuoroikeiston juristit sanovat ironisesti, että hra Trygger kai nyt koettaa päästä pulastaan viittaamalla siihen vanhaan oikeussääntöön, jonka mukaan velvoite lakkaa suorituksen tultua mahdottomaksi.

V. a. A s i a i n h o i t a j a

E. Bonnius

279

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C-2.

ASIA:

V.a. Asiamhoitaja Borinuksen rap. 13.
Tukholma.

14/11 1928.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUHKOLMASSA

FINLANDS BESKICKNING
I
STOCKHOLM

Tukholmassa, marraskuun 14 päivänä 1928.

N:o 1744.

ULKOASIAINMINISTERIÖN		
No 31/57 lae.		28
17/11-28	No	171
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C 2	

Herra Ulkoasiainministeri,

Tämän ohella on minulla kunnia lähettää raportti
N:o 13, joka käsittelee keskusteluani pääministeri Lind-
manin kanssa

(70. A.) I. satamasaarrosta,

(56. P.) II. lihantuonnista ja

III. Kouluhallituksen ruotsinkielisestä osastosta.

Vastaanottakaa, Herra Ulkoasiainministeri, erinomai-
sen kunnioitukseni vakuutus.

Einar Borenius
V.a. Asianhoitaja.

Herra Hjalmar J. Procopé,

Ulkoasiainministeri,

y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Tukholmassa, marraskuun 14 päivänä 1928.

TUKHOLMAN LÄHETYSTÖN RAPORTTI

N:o 13.

ULKOASIA-MINISTERIÖ		
31/11/28 h. D. 1928		
17/4 28	52	LIT
RYHMÄ	CLAS	ASIA
5	C2.	

Keskustelu pääministeri Lindmanin kanssa:

I. satamasaarrosta.

Allekirjoittaneella oli eilen lähes tunnin kestävä keskustelu pääministeri Lindmanin kanssa, joka kuten tunnettua toimii ulkoministerinä hra Tryggerin ollessa lomalla ulkomaila.

Skandinavisen kuljetustyöläisliiton kokouksen lopullinen päätös oli juuri samana aamuna ollut julaistuna lehdissä. Se, ettei saartoa lakkautettu, oli ilmeisesti yllätys hra Lindmanille, kuten yleensä tšekäläisille porvarillisille piireille. Hän ilmoitti kutsuttaneensa Lindley'n eteensä joku viikko sitten, jolloin hän sosialiministeri Lübeckin ja kauppaministeri Lundvikin läsnäollessa oli puhunut hyvin vakavasti mainitulle satamatyöläisten luottamusmiehelle. Tämä oli silloin esiintynyt järkevästi ja avoimesti sekä sanonut täysin ymmärtävänsä ne suuret haitat, joita Ruotsin työläisten kannotto aiheuttaa maan vientiteollisuudelle, kuitenkin lisäten, etteivät kaikki työmiehet tätä ymmärrä. Hra Lindman oli mainitulla toimenpiteellä koettanut tarmokkaasti vaikuttaa kuljetustyöläisliiton päätökseen ennen kokousta. Sen jälkeen hallitus ei vielä ole ennättänyt päättää, miten se tulee suhtautumaan tapahtuneeseen tosiasiaan. Sen hän kuitenkin katsoi nyt jo voivansa sanoa, että jos yksityiset ruotsalaiset ryhtyvät blokadista huolimatta tavaroita kuljettamaan suomalaisiin laivoihin ja niistä pois, niin hallitus ei tule sallimaan tätä vastaan suunnattua toimintaa. Tässä suhteessa hän sanoi aikovansa ylläpitää järjestystä yhtä lujasti kuin hän oli sen tehnyt ollessaan pääministerinä Ruotsin suurlakon

1) muualtakin olen kuullut, että hra Lindley henkilökohtaisesti viime aikoina on yhä päättäväisemmin siirtynyt maltilliseen leiriin.

Svenska Dagbladet 14/5 28.

Finlandsblockaden.

Till av transportarbetareblockaden mot Finland berörda firmors kännedom meddelas, att vi ombesörja transporter med lastbilar till och från Finlandsbåtarna samt verkställa tillika lastnings- och lossningsarbeten.

Föreningen Svenska Nationella Skyddskåren

Telefoner 89 82, 89 83.

Vasagatan 52.

...essorenna WI
chen och Windaus i G

FYSIKPRISET RESE

Svenska akademien har vid sammanträde på tisdagen till inne
belpris utsett ledamoten av Franska akademien Henri Louis Bergso
års pris den norska skriftställarinnan Sigrid Undset.

Vetenskapsakademien har vid sammanträde samma dag tilldelat
tetet i München Heinrich Wieland 1927 års kemiska Nobelpris för
gyrornas och närbesläktade ämnens konstitution. 1928 års Nobelpris
i kemi vid universitetet i Göttingen Adolf Windaus för hans fört
bernas konstitution och deras samband med vitaminingruppen.

Beträffande 1928 års Nobelpris i fysik har Vetenskapsakademi
till nästa år.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

aikana v. 1909. Tämä lausunto on sikäli tärkeä, että tämänpäiväisissä aamulehdissä on oheenliitetty anonssi, jossa Förensingen Svenska Nationella Skyddskåren ilmoittaa huolehtivansa viitatuslaista tavarainkuljettamista ynnä lastausta ja purkausta Suomi-blokadista välittämättä. Tämä yksityinen yritys, jolla on näin komea nimi, on ollut olemassa parisen vuotta.

Keskustelussa kosketeltiin myöskin sitä kokouksen päätöksen kohtaa, missä sanotaan, että "ensi kädessä Suomen kuljetustyöläisliiton ja Suomen maajärjestön kautta on (tästä erikseen tehdyn esityksen mukaisesti, mikä kirjallisesti on jätetty kokoukselle) heti ryhdyttävä toimenpiteisiin ensiksikin lakonrikkomisen vastustamiseksi Suomessa ja toiseksi, että Suomen koko järjestynyt työväestö saataisiin aktiivisesti ottamaan osaa jatkuvaan taisteluun". Hra Lindman ei ollut taipuvainen ottamaan tähän sisältyvää peitettyä suurlakon uhkaa vakavalta kannalta, mutta huomautti samalla, että hänellä ei vielä ollut aikaa tarkemmin perehtyä asiaan. Hän ei tahtonut myöntää oikeaksi sitä eräillä tahoilla lausuttua käsitystä, että vastoin yleistä odotusta tehty päätös jatkaa saartoa johtuu siitä syvästä vihasta, jota skandinaviset työläiset vapaussodan jälkeen kantavat porvarillista Suomea kohtaan. Hän vetosi siihen, että Lindley oli puhunut hänelle näistä asioista ilman affektia, selittäen yksinkertaisesti, että ruotsalaisten työläisten kannotto johtui vain suomalaisten työläisten avunpyynnöstä, jota ruotsalaiset eivät katsoneet voivansa kieltää. Minun täytyy kuitenkin lisätä, että viimeainitussa suhteessa voidaan olla eri mieltä. Kuljetustyöläisten yllättävään päätökseen ovat kaikesta päättäen myötävaikuttaneet niin hyvin vanha kauna porvarillista Suomea vastaan kuin myöskin kommunistijutun yhteydessä täällä lietsotut intohimot, vaikka tietysti on vaikea tarkasti sanoa, missä määrin. Jo tapahtunut yllätys panee myöskin uskomaan, että uudet yllätykset suuntaan tai toiseen eivät ole mahdottomat.

Keskustelu pääministeri Lindmanin kanssa:

II. lihantuonnista.

Eilinen keskusteluni pääministeri Lindmanin kanssa koski myöskin Ruotsin uusia lihantuontimääräyksiä. Hra Lindman ilmoitti, että maataloushallituksen pääjohtajan Insulan-derin lausunto oli valmistunut edellisenä päivänä. Selvitte-lyn alaisena on paraikaa, miten uudet määräykset käytännössä ovat vaikuttaneet nootteihimme sisältyvissä suhteissa. Hra In-sulander oli viitannut siihen maanviljelijöillemmekin tunnet-tuun tosiasiaan, että ulkolaisen lihan tuonti Ruotsiin on suuressa määrin supistunut tänä vuonna jo ennen uusien mää-räyksien voimaantumista, hintojen laskettua täällä vallit-¹⁾sevan ylituotannon johdosta. Käytin tilaisuutta huomauttaak-seni vakavasti pääministeri Lindmanille siitä, kuinka tärkeä tämä kysymys Suomelle on; mainitsin samalla edistyspuolueen taholta eduskunnassa odotettavasta kyselystä. Sitäpaitsi pyysin vielä kiinnittämään hänen huomionsa nootteihimme sisäl-tyviin viittailuihin kauppasopimuksen irtisanomisesta. Hra Lind-man vakuutti hallituksen tässäkin kysymyksessä vilpittömästi pyrkivän hyvää yhteisymmärrystä Suomen kanssa takaavaan rat-kaisuun. Hän oli ilmeisesti huolissaan siitä, että valtiopäi-vien viimekeväisen päätöksen jälkeen hallituksella ei ole kylliksi toimintavaltaa. Samalla hän kyllä myöskin viittasi Ruotsin maatalouden vaikeuksiin, mutta ei tehnyt tätä yhtä innokkaasti, kuin esim. rahaministeri Wohlin eräässä ennen selostamassani keskustelussa.

Kululaitosministeri Borell ilmoitti viime sunnun-taina (11/XI) konsuli Svenssonille syvästi paheksuvansa edelli-sen hallituksen menettelyä liha-asiassa; sen olisi hänen mieles-tään ehdottomasti pitänyt selvästi ilmituoda valtiopäiville ennen yllämainitun päätöksen hyväksymistä, että se saattoi Ruotsin ja Suomen kauppasopimuksen ja niinmuodoin myöskin Ruotsin vientiteollisuuden tärkeitä etuja vaaranalaisiksi, missä tapauksessa päätöksestä tuskin olisi tullut tosi.

1)

Konsulimme on todennut, että lihantuonti Suomesta Tukholmaan on tämän kuun 1 päivästä lähtien kokonaan keskeytynyt. Hintoihin näh-den tapahtui käänne lokakuun loppupäivinä ja niitten odotetaan yhä kohoavan.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

Hra Borell kertoi myöskin sosialiministeri Lübeckin uut-
rasta toiminnasta parannuksen aikaansaamiseksi Ruotsin ta-
holta sen ja Suomen hyviä välejä uhkaavissa kysymyksissä.

Eräs huomattu valtiopäivämies sanoi niinikään tä-
nään konsuli Svenssonille, että päätös ensi kädessä oli
tähdätty Viroa vastaan, mistä tuotu liha tosiasiallisesti
usein on osoittautunut terveydenhoidollisesti ala-arvoisek-
si, mutta että hän jo silloin oli kuullut hallituksen ta-
holta lausuttavan epäilyksiä, miten Suomi tulisi siihen
suhtautumaan.

Keskustelu pääministeri Lindmanin kanssa:

III. Kouluhallituksen ruotsinkielisestä osastosta.

Käydessäni eilen pääministeri Lindmanin luona tuli, paitsi saartoa ja lihakysymystä, myöskin puheeksi kouluhallituksen ruotsinkielisen osaston toimintaa määrävän asetuksen muuttaminen. Hra Lindmanin käsitys tästä asiasta selviää seuraavista, hänen omista sanoistaan: "Me emme sekaannu siihen asiaan. Meistä se on kysymys, joka yksinomaan koskee Suomea ja jossa meillä ei ole mitään puhevaltaa. Kantamme on, että kukin hoitakoon omat asian-
sa (detta skall vara detta)". Tämän yhteydessä pääministeri Lindman korosti, että hän, joka on tuntenut Suomen oloja jo ystävänsä Leo Mechelinin ajoilta saakka, oli saanut tilaisuuden verestää tietojaan sekä käymällä siellä kahdesti, että nyt viimeksi metsäviikon aikana Tukholmassa keskustelemalla pääjohtaja Cajanderin kanssa, joten hänellä siis oli itsenäinen ja puolueeton ensikäden tietoihin ja vaikutelmiin perustuva käsitys oloistamme.

Mitä Ruotsin sanomalehdistön otsakeasiaa koskeviin lausuntoihin tuli, sanoi hra Lindman, ettei hän itse ollut huomannut mitään räikeämmänsävyisiä kirjoituksia ja kysyi, oliko niissä jotain moittimisen varaa. Vastasin, että viime päivinä kylläkään ei enää ole ollut niin kii-
vaita hyökkäyksiä kuin ennen, mutta otaksuin tämän riip-
puvan ulkodepartementin hillitsevästä toiminnasta sanoma-
lehtiosaston päällikön hra Henrikssonin kanssa käymäni keskustelun johdosta, ja että oli syytä olettaa, että toi-
mituksissa yksipuoliselta taholta harjoitetun propagandan johdosta vallitsi hyvinkin kiihtynyt mieliala, joka millä hetkellä tahansa taas voi puhjeta. Pääministeri Lindman vahvisti tällöin, että itse asiassa ulkodepartementti oli tarmokkaasti vaikuttanut tšekäläisiin lehtiin, "mutta", jat-
koi hän, "koska silti näyttää tarpeen vaatimalta, niin minä tulen itse henkilökohtaisesti tarttumaan asiaan, kutsumalla puheilleni asianomaiset sanomalehdentoimittajat, ja tulen heille sanomaan, mikä heidän rauhaansa tulee. Vakau-

SUOMEN LÄHETYSTÖ
TUKHOLMASSA

mukseni on, että hallituksen johtajan itse tulee hoitaa lehdistöä, ja jos puheenaoleva asia sitä vaatii - lisäksi hän leikillisesti, mutta samalla pontevasti - niin tulen, kuten ennenkin, läksyttämään Tukholman sanomalehdentoimittajia kuusitoista tuntia yhteen menoon, omistamalla kaksi tuntia jokaiselle Tukholman kahdeksasta päivälehdestä."

V.a. As i a i n h o i t a j a :

Einar Borenius